

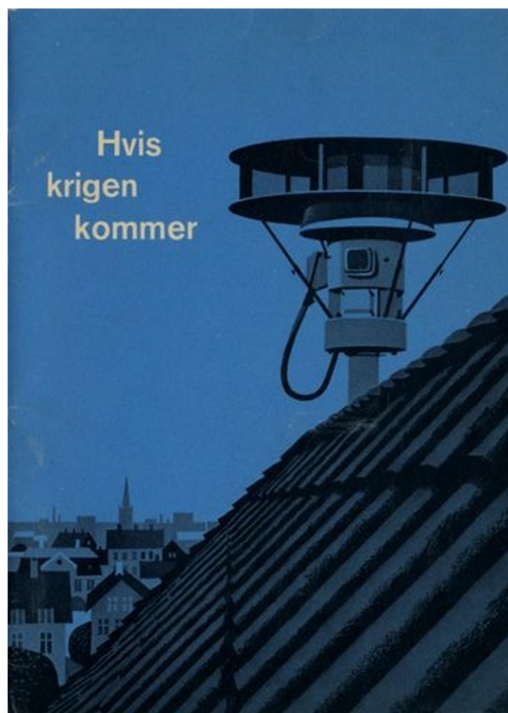
En gang modstandsmand - altid modstandsmand!

eller

"Min fars hemmelige krig"



"Aldrig mere en 9. april!"



Husstands-omdelt pjecce fra 1962

Morten Hammer

Privat udgivelse - 2024

Udkast - må ikke publiceres!

Udkast - må ikke publiceres!

Indhold

1. Baggrund.....	3
2. "Stay Behind" netværk	3
3. "Aldrig mere en 9. april"	5
4. Jens Toldstrups hemmelige organisation	7
5. Nordthy Hjemmeværnsforening	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
6. "Stay Behind" i Nordjylland.	14
7. Nordjylland som allieret brohoved.....	15
8. Mine egne erindringer	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
9. Hvad skete der med våbendepoterne?	17
10. Min fars rolle	21
11. Min konklusion	23
12. Toldstrups hemmelige organisation og Operation "Absalon"?.....	25
13. Efterskrift	27
14. Litteraturhenvisninger	29

Morten Hammer
mhammer@post3.tele.dk

Udkast - må ikke publiceres!

1. Baggrund

Min far, Christian Houmark Hammer, har fortalt rigtig meget om sine oplevelser som modstandsmand under - og også lige efter 2. Verdenskrig, både i sin egen bog¹⁵ "En Thybo søger i gamle spor - tilbage til årene 1939-1945", og en masse artikler i "Historisk Årbog for Thy og Vester Han Herred" og "Jul i Thy", og han medvirkede også i flere udsendelsesrækker om 2. Verdenskrig på TV Midtvest.

Hele familien har desuden oplevet, at min far holdt meget af at fortælle om sine krigsoplevelser. I den forbindelse udtalte han engang: *"Hvis de skiftende regeringer efter krigen havde vidst, hvad vi gik og lavede, så var vi blevet stillet for en domstol og anklaget for at være landsforrædere"*. Han uddybede det ikke nærmere, selv om jeg ind imellem forsøgte at udfritte ham lidt.

Da far var død i 2016, og jeg begyndte at gennemgå hans historiske arkivalier, var jeg meget spændt på, om jeg kunne finde noget om den sag, men jeg fandt intet som helst!

En af kollegaerne på arbejde havde nogle forbindelser til Frihedsmuseet, og jeg fik så navnet på en, som måske vidste noget. Jeg ringede til ham, og han fortalte så, at han godt vidste, hvad jeg talte om, men at han ikke ønskede at uddybe det, da det stadig er et meget følsomt emne. Således kunne en del af dem, der ellers bl.a. er kendt som helte fra modstandskampen, få nogle "ridser i lakken" i visse (venstreorienterede) kredse, hvis hele sandheden kom frem. Jeg fik dog et hint fra ham: Jeg skulle søge på Internettet efter "Operation Gladio".

2. "Stay Behind" netværk

Da jeg startede denne Internet-søgning, gik det pludselig op for mig, hvad der givetvis var foregået - og også, hvorfor der givetvis var en hel del, der stadig ønskede at holde det hemmeligt. Det gik da også op for mig, at en af de helte, han havde talt om, sagtens kunne være den kendte nedkastningschef Jens Toldstrup²⁵ - og måske også "Aabo" (oberst A. J. Jørgensen)¹ - se nedenfor.

Hvad er det for noget med landsforræderiet? Det er egentlig meget simpelt, når man læser formålsparagraffen for "Operation Gladio". Ifølge dansk lovgivning må ingen danskere nemlig stå i forbindelse med - og modtage ordrer - fra fremmede magters hemmelige tjenester - her givetvis det britiske M.I.6 - og det amerikanske OSS (CIA fra 1947).

Vi taler her om hemmelige, såkaldte "Stay Behind" netværk, der formodentlig eksisterede i de fleste europæiske lande udenfor Jerntæppet under den kolde krig. Se også PET-kommisionens rapport fra 2009¹⁶. Det er dog kun i Italien, at "Stay Behind" netværket fik navnet "Gladio".

De fleste troværdige kilder, jeg har været i nærheden af, regner tilsyneladende med, at det, der i Italien blev benævnt "Operation Gladio", i virkeligheden var en koordineret NATO operation startende omkring 1953 - baseret på, at der i juni 1952 ved et hemmeligt NATO-møde skal være blevet præciseret nogle krav til de enkelte medlemslandes pligt til at oprette og vedligeholde "Stay Behind" organisationer¹⁶.

Hvad er et "Stay Behind" netværk:

Et "Stay Behind" netværk opererer i al hemmelighed - grundlæggende i samarbejde med et andet lands hemmelige tjenester - og kan således fungere uden forbindelse til landets regering eller myndigheder - som jo kan være sat ud af spillet ved et fjendtligt angreb eller sabotage.

Et "Stay Behind" netværk har selvstændige midler (våben m.m.) og viden til at yde modstand mod en indtrængende fjende, herunder hindre, at kritisk infrastruktur falder i fjendens hænder.

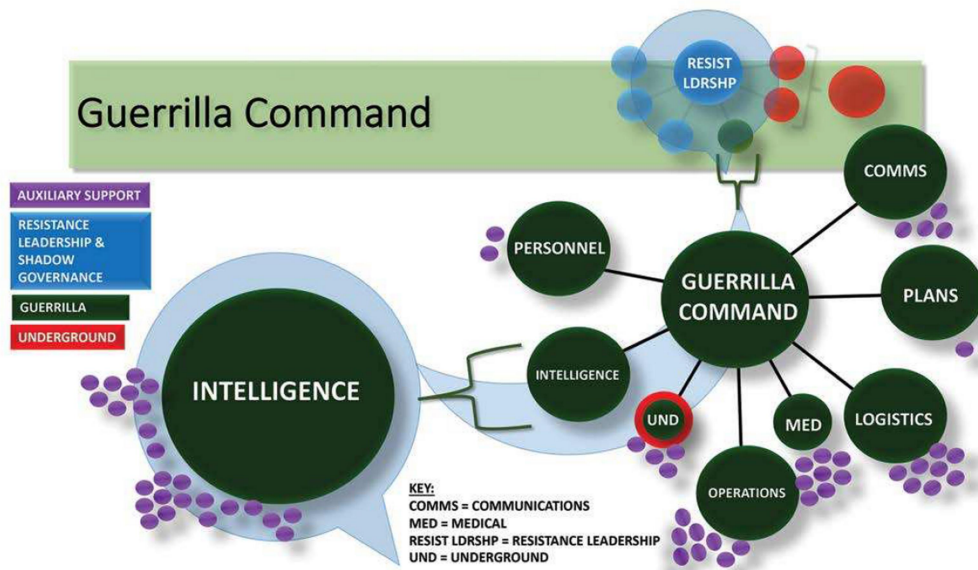
Et "Stay Behind" netværk assisterer venligtsindede lande både praktisk og med efterretninger.

Udkast - må ikke publiceres!

Medlemmer af et "Stay Behind" netværk har naturligvis 100% tavshedspligt.

Det var først, da den italienske premierminister 24. oktober 1990 i en beretning til det italienske parlament fortalte om den italienske del, "Operation Gladio", at disse "Stay Behind" netværk blev officielt kendt.

I 2020 publicerede det amerikanske militær en uklassificeret vejledning i "Stay Behind" aktiviteter⁵², hvor opbygningen af "Stay Behind" netværket i Norge efter besættelsen er brugt som et af eksemplerne. Jeg går ud fra, at de beskrevne "guerrilla-aktiviteter", hvor det norske Hjemmeværn var en af de vigtige faktorer, meget ligner de tilsvarende danske. Her skelnes meget klart mellem en guerrilla-aktivitet og en efterretningsaktivitet, hvor begge dele får support udefra, men hvor specielt guerrilla-delen er styret af en lokal ledergruppe.



Guerrilla Command Relationships

I Norge blev guerrilla-organisationen afviklet i 1983, og de øvrige "Stay Behind" aktiviteter (efterretningsvirksomheden) afviklet i 1991, efter at den italienske premierminister havde offentliggjort eksistensen af den italienske del i oktober 1990.

Det skal her også bemærkes, at der faktisk fandtes en meget udførlig manual i, hvordan Modstandsbevægelsen skulle forholde sig omkring Befrielsen, nemlig en "Strengt Fortroligt" Forholdsordre nr. 2 fra "Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (SHAEP)" fra begyndelsen af marts 1945⁸³. Denne forholdsordre er udformet på dansk, og den beskriver i detaljer, hvad modstandsgrupperne skulle foretage sig i de 5 forskellige scenarier, som man forestillede sig kunne udspille sig i forbindelse med tyskernes kapitulation/overgivelse i Danmark.

Til det første scenario, hvor der sker invasion i Danmark af allierede befrielsesstyrker, hører 3 bilag, som i detaljer beskriver, hvad Modstandsbevægelsen skal foretage sig af både offensive aktioner, sabotager og efterretningsvirksomhed - som assistance til befrielsesstyrkerne. Her er det også interessant, at der i bilagene ikke tales om tyskere, men om "Fjenden". Disse 3 bilag beskriver i virkeligheden en generel "Stay Behind" organisation, som jo så også kunne bruges efter Befrielsen i forbindelse med f.eks. en russisk invasion.

Jeg har ladet mig fortælle, at nogle af Hjemmeværnets "Stay Behind" strategier op til ca. 1960 faktisk var direkte baseret på disse 3 bilag.

Udkast - må ikke publiceres!

3. "Aldrig mere en 9. april"

Som det er beskrevet temmelig mange steder, så havde hverken militærfolk eller tidligere modstandsfolk efter 5. maj 1945 - og specielt ikke, da den kolde krig begyndte - ret meget tiltro til det politiske system i Danmark. Kommunisterne havde fået politisk indflydelse, og Wilhelm Buhl, der for de fleste stod som synonym med samarbejdspolitikken med tyskerne under krigen, var minister igen fra 1947-50. Det stemte ikke helt overens med: "*Aldrig mere en 9. april*", specielt ikke, da Jerntæppet begyndte at trække sig hen over Europa med kommunisternes kup i Prag i 1948. I den samme periode var regeringen i de første efterkrigsår således heller ikke indstillet på at opgive neutralitetspolitikken fra før krigen. "*Vi tilstræber et ligeligt godt forhold til Øst og Vest. De store stridigheder kommer ikke os ved*"⁶⁵ fastslog statsminister Hedtoft (1947-50). Han arbejdede derfor på at få oprettet et "Nordisk Neutralitetsforbund (NNF)". Til slut skal det naturligvis nævnes, at da Hedtoft måtte konstatere, at "Det Nordiske Neutralitetsforbund" ikke lod sig etablere, underskrev Danmark så 4. april 1949 "Atlantpagten" (NATO) - og Hedtoft udtalte herefter:

*"Det er min tro, at vi ved at tiltræde Atlanterhavspagten og hermed få sikkerhed for, at et forsætligt voldeligt overfald på Danmark vil udløse Amerikas og de vestlige magters økonomiske og militære styrker, i den nuværende situation yder et større bidrag til Danmarks og Nordens sikkerhed, end vi gør ved bevidst at lade Danmark henligge som et magt- og militærpolitisk tomrum."*⁶⁶

Herefter færdiggjorde den siddende Forsvarskommision i 1950 sit arbejde, der resulterede i forsvarslovene af 1950 og 1951¹⁰⁴ - og hermed en omfattende reorganisering af Danmarks forsvar, hvor donationer fra USA og Canada kom til at spille en stor rolle i opbygningen af forsvaret. Det varede dog en hel del år, før Danmark var klar til helt at udfylde sin rolle som fuldgældigt medlem af NATO.

Specielt efter 1948 var de tidligere modstandsfolk rundt omkring i Danmark i stilhed begyndt at opbygge nogle hemmelige organisationer, som det officielle Danmark ikke måtte vide noget som helst om.

Bl.a i Thy havde man i virkeligheden allerede lige efter Befrielsen den 5. maj 1945 bevaret den aktive del af modstandsbevægelsen (Toldstrups "dropping-folk") som en hemmelig illegal "Stay Behind" organisation - se nedenfor i afsnit 4: "Toldstrups hemmelige organisation".

Det drejede sig naturligvis om at sikre, at der "*Aldrig mere blev en 9. april*" - hvor landet overgiver sig næsten med det samme uden egentlig modstand - og hvor den sandsynlige fjende nu var kommunisterne i Rusland - og medløbere/5. kolonnefolk i Danmark.

I den forbindelse kan det i dag givetvis være svært for mange at forestille sig, hvordan kapitulationen den 9. april 1940 vakte nogle meget stærke følelser ikke mindst i unge mennesker, som ikke kunne acceptere, at regeringen bare viljeløst havde overgivet Danmark til nazisterne.

Selv, da man i 1952 indførte en forholdsordre²² om, hvordan det danske forsvar, incl. Hjemmeværnet, skulle reagere, hvis landet blev overfaldet igen, og de enkelte hjemmeværnsmænd havde deres våben derhjemme, incl. 200 skarpe patroner (den såkaldte kupammunition), var det tilsyneladende ikke nok til at berolige de tidligere modstandsfolk: Regeringen kunne jo ved lov inddrage begge dele igen - i lighed med, da man i 1938 ved lov forbød de frivillige uniformerede forsvarskorps, bl.a. "Nationalt Værn" og "Akademisk Skyttekorps", for ikke at provokere tyskerne.

Disse hemmelige organisationer var, som Peter la Cour skriver i sin bog¹¹ "Stay Behind" fra 2018: "*Stiftet af gode og hæderlige danske mænd og kvinder - lidt højtideligt kan man godt kalde dem patrioter - som for alt i verden ikke ville se en "gentagelse af 9. april" med en kommunistisk magtovertagelse og i hvert fald ville have en aktiv og operativt dygtig modstandsbevægelse fra dag 1 i tilfælde af en eventuel besættelse eller et kommunistisk kup som det, man så i Prag*".

Udkast - må ikke publiceres!

Som Poul la Cour også siger: "Indtil nu har de ikke fået den plads i Danmarkshistorien og det eftermæle, de med rette fortjener". Se også litteraturlisten nederst.

Der er iøvrigt temmelig meget, der tyder på, at Generalstabens Efterretningssektion - fra 1950 Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) - hele tiden har været involveret¹¹⁰ (se også nedenfor i afsnit 12).

Selv om jeg jo stadig har min far i frisk erindring, så har det også været svært for mig at finde nogle facts om den hemmelige organisation, som far åbenbart var en del af. Faktisk alle deltagere er døde i dag, og de havde jo også lovet 100% tavshed. Samtidig har samtlige personer, som jeg har talt med om emnet, ikke ønsket at blive citeret med navns nævnelse. Som manden fra Frihedsmuseet sagde: "Det er stadig et følsomt emne" - og sager om landsforræderi har mig bekendt ingen forældelsesfrist!. Et andet aspekt er det, som fremgår af Ole Grøns artikel: "Et amerikansk netværk i Danmark under den kolde krig"¹² - at likvideringerne sandsynligvis fortsatte efter 5. maj 1945 - nu som kamuflerede selvmord - og ifølge mine oplysninger også som "tilsyneladende" vådeskudsulykker (der var ifølge flere kilder rigtig mange vådeskudsulykker lige efter Befrielsen). Hvis han har ret i det, kan det også forklare de medvirkendes manglende lyst til at fortælle om det, da de formodentlig så har kendt til dette - og derfor var medvidende til mord efter dansk lovgivning. Det fremgår mange steder, at de tidligere modstandsfolk specielt var meget frustrerede over, hvordan retsopgøret forløb efter krigen, hvor de samme politikere, der havde været med i samarbejdsregeringen under krigen, nu sørgede for, at reelt kun de mindre fisk blev idømt straffe af betydnings.

Jeg har, som det vil fremgå af det nedenstående, ikke kunnet finde egentlige skriftlige beviser (bortset fra fars artikel i Historisk Årbog 1999 om Hjemmeværnets start³³ - hvor far fortæller, at han har været med til at oprette nogle hemmelige våbendepoter) for, hvad far rent faktisk selv var engageret i efter befrielsen. Det passer jo også godt sammen med, at medlemmer af en sådan illegal hemmelig organisation har 100% tavshedspligt. Jeg ved fra vedkommendes familie, at en af fars modstands-kammerater også var med i disse aktiviteter, men han har heller ikke villet fortælle noget konkret om, hvad han lavede efter befrielsen, bortset fra, at han var medlem af Hjemmeværnet.

På trods af tavshedspligten eksisterer der alligevel en hel del skriftlige kilder, der beskæftiger sig med det, som bl.a. far omtaler i sin artikel. Jeg har desuden selv nogle erindringer fra min barndom - og en del indhøstet viden efter samtaler med personer, som beklageligvis ikke ønsker at blive citeret med navns nævnelse!

- men, som Børge Møller også siger i sin bog "Vores egen lille krig"⁹⁵: *"Men uden at vi vidste det, var der i det skjulte foregået en opbygning af noget, som når vi i dag hører om det, har vanskeligt ved at forstå. Hvordan har der dog kunnet foregå noget sådant, uden at vi fik øje på det?"*

Det lykkedes så alligevel Børge Møller at få stationsforstanderens søn fra Kås, Frode Pedersen, til at fortælle om, hvad han havde lavet af "Stay Behind" aktiviteter under Den Kolde Krig. Denne beretning blev offentliggjort efter Frode Pedersens død^{19,95}.

Det fremgår også af Frode Pedersens beretning, at FE (Forsvarets efterretningstjeneste) hele tiden havde været med "på sidelinien". Se også nedenfor ("Mine egne erindringer") om Asger Knakkegaards aktiviteter efter Befrielsen.

Her skal man nok også lægge mærke til oberst H.M. Lundings beskrivelse af sine første opgaver efter, at han var tiltrådt som chef for FE i 1950¹⁰³:

"En af de første betydningsfulde opgaver var at udarbejde forstærkede overvågningsplaner og alarmeringsplaner, som hurtigt kunne aktiveres i krisesituationer eller under optræk til kriser. Da man i den Kolde Krigs tid ikke kunne forudse, hvor eller under hvilken form en militærpolitisk krise kunne opstå, måtte disse planer være yderst fleksible. Samtidig var en afgørende betingelse for dem alle muligheden for en hurtig iværksættelse, såvel inden for som uden for landets grænser. Alarmeringen skulle ske hemmeligt og måtte kunne finde sted på et tidligt tidspunkt uden at vække offentlighedens interesse. I forbindelse med alle disse

Udkast - må ikke publiceres!

forberedelser forstærkedes forbindelserne til venligtsindede tjenester."

Den slags planer kan naturligvis jo ikke føres ud i livet uden bl.a. et udbygget net af hemmelige agenter rundt omkring i Danmark. Vi taler her givetvis om det såkaldte "Okkupationsberedskab" - se også afsnit 9.

Jeg har talt med en tidligere ansat i FE om dette, og han fortalte, at FE specielt i 1950-erne havde en hel del besvær med at holde dette hemmeligt. Han mente også, at det var kommandør P. A. Mørch's hemmelige "Special Operations" afdeling i FE, der havde kontakten til dette net af agenter (se også nedenfor i afsnit 12).

Ovenstående resulterede så også i en tre-partsaftale mellem FE, CIA og M.I.6 fra 1951⁶

Nedenfor har jeg derfor samlet alle de oplysninger (både de dokumenterede og de, hvor der beklageligvis ikke findes skriftlig dokumentation), som jeg har kunnet finde om specielt det hemmelige "Stay Behind" netværk i Thy (Nordjylland), som alle mine undersøgelser tyder på, at far var en del af.

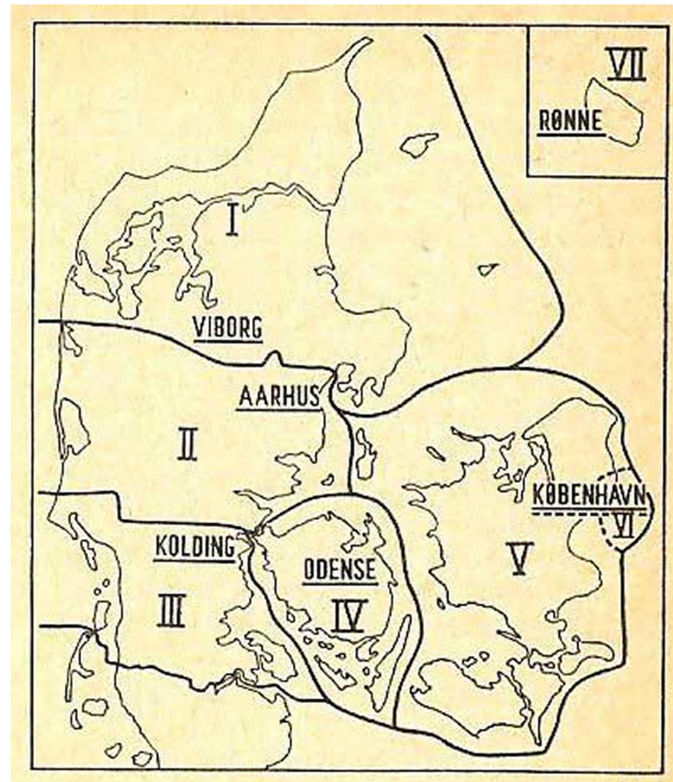
4. Jens Toldstrups hemmelige organisation

Der er for mig ingen tvivl om, at vi her i Thy taler om Jens Toldstrups hemmelige organisation, som han selv beskrev i et interview i Ekstrabladet fra 26. november 1990³ (og i en artikel i Jyllandsposten 27. november 1990⁵): "*Jeg var partisanchef i Gladio*", (Jens Toldstrup²⁵ var modstandsbevægelsens nedkastningschef i Jylland under krigen):



Indtil 21. februar 1945 var Toldstrup²⁵, foruden at være chef for nedkastningerne i Jylland, også militær chef for modstandsbevægelsens Region I, der omfattede Nordjylland og det meste af Midtjylland:

Udkast - må ikke publiceres!



Modstandsregionerne under besættelsen

Toldstrup fortæller i interview'et, at han (i august 1948) havde et møde med et par svenske officerer (som han antog var fra "Operation Gladio"), der bad ham om at reorganisere sine gamle modstandsgrupper i Jylland, så de om muligt kunne træde i aktion igen. De tilbød også at skaffe våben, men det kom ifølge Toldstrup aldrig så vidt. Der var stadig gemt nogle våbenlagre fra modstandskampen. Toldstrup fortæller nu, at han så brugte 14 dage på at kontakte sine tidligere distriktsledere og bad dem om at kontakte deres grupper, så de kunne holde sig klar, hvis det blev aktuelt. Han har givetvis også instrueret dem i at lave lister over mistænkelige personer, der bl.a. kunne tænkes at have kommunistiske sympatier - og sørge for, at våben og våbendepoter var i klargjort stand. Nogle af disse våbendepoter blev givetvis også suppleret op ved den lejlighed.

Det viste sig ivotrigt senere, at de våben, svenskerne tilbød at skaffe, specielt var brugte våben fra Den Finske Vinterkrig i 1939, og svenskerne ville have en hel del penge for dem¹³.

Mødet med svenskerne er bekræftet i O.F. Drostrups bog om Ranumkonventet¹³ fra 1976. Her er der også en del flere detaljer om mødet og om de pågældende svenske officerer, hvor den ene, Anders Löfberg, med sikkerhed havde kontakter til CIA⁵⁴.

Jens Toldstrup fortæller, at han så også tog kontakt til en af sine gamle forbindelser i England - uden at nævne navne. På flere billeder fra tiden lige efter befrielsen kan man i den forbindelse se, at Toldstrup er i selskab med kommandørkaptajn Ralph C. Hollingworth fra det engelske SOE og dansk-amerikaneren, oberstløjtnant Kai Winkelhorn, der repræsenterede det amerikanske OSS/SSU, der i 1947 blev til CIA.

Jens Toldstrup siger desuden, at han ikke kender noget til, hvad der skete udenfor hans eget område. Det blandede han sig ikke i.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at Toldstrup på dette tidspunkt var syg af kræft⁷⁶. Han døde i 1991.

Efter bl.a. også at have læst forhenværende museumsinspektør Ole Grøn's beretning i Poul La Cours: "Stay Behind"¹¹ er jeg overbevist om, at Jens Toldstrup her ikke fortæller hele sandheden, og at hans "Stay Behind" aktiviteter i virkeligheden var en direkte fortsættelse af hans nedkastnings/sabotage-aktiviteter

Udkast - må ikke publiceres!

under krigen - med mere eller mindre de samme deltagere - og altså også med eller mindre direkte kontakt til engelske efterretningstjenester (M.I.6) og amerikanernes OSS (fra 1947 CIA).

Nogle af Toldstrups efterladte notater fra marts 1948^{76,91} beskriver således også en modstandskamp, hvis russerne besatte Danmark. Han kaldte betegnende nok organisationen "Jysk Modstand".

Ole Grøn fortæller også, at han synes, at han ser "En ræv bag Toldstrups øre"¹¹ på billedet i Ekstrabladets artikel fra 26. november 1990.

Det eneste sted, hvor Toldstrup ellers udtaler sig en smule om, hvad han lavede efter befrielsen - bortset fra de 2(3) artikler i henholdsvis Jyllandsposten og Ekstrabladet omkring 1990 er interviewet med "Ninka" fra Politikken omkring 1987-88⁵⁴.

I dette interview indrømmer Toldstrup, at: "*han havde beskæftiget sig med et eller andet og sat et eller andet i sving*".

Historikeren Jørgen Hæstrup⁵⁴ skrev også engang om Toldstrup, at "*han forblev modstandsmand også ud over 5. maj 1945*" - uden at forklare det nærmere! Da Ninka⁵⁴ så spørger Toldstrup, om han har ret i det, så svarer han: "*Ja, det må man jo tro han har, ellers hører han jo til historieforfalskerne*".

Hæstrup havde også gode forudsætninger for at komme med en sådan udtalelse, da han efter Befrielsen hjalp Toldstrup med at samle dennes bilag og notater fra besættelsen og aflevere det hele til Rigsarkivet. Samtidig blev Hæstrup også medlem af Ranumkonvent-kredsen (se nedenfor), der bl.a. fortsatte med at mødes og udveksle erfaringer mindst en gang om året helt til 1973.

Ole Lippmann, der var SOE-chef i Danmark ved befrielsen - og som arbejdede tæt sammen med Toldstrup efter befrielsen ved flere lejligheder, fortæller i sit interview med "Ninka" i samme bog: "*Jeg fortsatte med mange mærkelige ting efter krigen. Dem fortæller jeg aldrig om*". Ole Lippmann blev senere afsløret som CIA agent⁴⁷.

Ifølge interviewet med "Ninka" var Toldstrup tydeligvis meget skuffet over sammensætningen af "Befrielsesregeringen". Han ville helt sikkert have foretrukket en overgangsregering udelukkende bestående af Frihedsrådets folk - men som Mogens Fog senere udtalte (i "Frit Danmark" nr. 1, 1946), så ville en sådan regering aldrig have fungeret, da de forskellige organisationer fra de forskellige fløje aldrig ville have kunnet blive enige om egentlige politiske emner.

Det skal her også bemærkes, at modstandsorganisationen "Ringene"²⁶, der var en væsentlig del af Frihedsrådet, og som grundlæggende var socialdemokratisk, havde forsøgt at holde sig fri af begge fløje, kommunisterne på den ene side og "Dansk Samling" på den anden side - men stifterne af "Ringene" opløste den så i oktober 1945, da der specielt begyndte at være stærke kræfter, der arbejdede for en sammenlægning med "Frit Danmark" (kommunisterne).

Et resultat af den resulterende regeringssammensætning med 50% politikere var jo så beklageligvis også, at man måtte afstå fra en egentlig evaluering af samarbejdsregeringens handlinger. Buhl var jo f.eks. blevet statsminister.

Retsopgøret ville nok også have fået et andet forløb, hvis Frihedsrådet alene havde skullet bestemme. Som Toldstrup udtaler⁵⁴: "*Retsopgøret var en skamlet*".

Med hensyn til militæret var Toldstrup absolut heller ikke tilfreds: "*Ja, det er jo lige så galt som med Buhl. Så får vi at vide den 5. maj, at general Gørtz er kommanderende general for de samlede danske Modstandsstyrker. Ja, men det er jo vanvid. Sådan noget kan kun danskere gøre. Han skulle have været skudt efter min mening (for pligtforsømmelse under besættelsen). Hvis der endelig skulle skydes, så skulle han være skudt*".

Jens Toldstrup²⁵ var initiativtager til det såkaldte Ranum-konvent^{13,112} i marts 1945, hvor 24 af hans nedkastningsledere (incl. distriktslederen Ejby-Nielsen⁸¹ fra Thisted og bylederen "Aabo" (A.J. Jørgensen)¹

Udkast - må ikke publiceres!

fra Aalborg) mødtes for at drøfte, hvad der skulle ske efter, at besættelsen var overstået. Toldstrup foreslog her, at man i forbindelse med krigsafslutningen oprettede lokale bevæbnede foreninger (en "Folkebevæbning") landet over - med tilhørende decentrale våbendepoter - af frygt for, at vi igen, som i 30'erne, blot ville få et "Radikalt forsvar" (hvor specielt Det Radikale Venstre havde været medvirkende til, at det danske forsvar var skåret ned til et minimum!). Han mente, at såfremt alle våbenføre mænd havde et våben, så ville en fjende tænke sig om en ekstra gang inden et angreb på Danmark.

Da det nu viste sig senere i 1945, at de fleste af hans ideer fra Ranum-konventet^{13,112} i marts 1945 (bl.a. ideen om en egentlig folkebevæbning - se ovenfor) ikke kunne accepteres af overgangsregeringen, holdt han efter min overbevisning så i virkeligheden sin egen nedkastningsorganisation ("dropping-folkene") intakt med kampklare styrker og tilhørende våbendepoter - nu som en illegal "Stay Behind" operation - stadig med kontakt til englænderne.

Man kan her jo også lægge mærke til, at på mange af de billeder og filmklip, der er lavet af Toldstrup efter befrielsen, kan man se et stort skilt: "Modstands-bevægelsen Dropping H.Q." på væggen bag ham.

Allerede 9. maj 1945 sendte Toldstrup et brev til nogle af sine kontakter⁹¹. Brevet starter med: *"Tillykke med Sejren. Nu må vi have fuld fart på vores Forening 'Frihedskæmpernes Forbund'. Vil du ikke gøre mig den tjeneste snarest at arrangere følgende:*

Indenfor Regionen at finde en velegnet Repræsentant, som helt og holdent kan hellige sig F.F. Det er vigtigt, at denne mand er særlig egnet og har de nødvendige forbindelser indenfor Regionen."

Toldstrup fremhæver, at det haster: *"Det er jo absolut forsent, når vi er gået hver til sit."* (Modstandsbevægelsen blev hjemsendt i august 1945 - med våben).

Som det vil fremgå af min senere artikel om fars Stay-Behind aktiviteter, har jeg en formodning om, at denne "velegnede repræsentant" blev bylederen fra Aalborg, "Aabo" (A. J. Jørgensen).

Jeg er overbevist om, at Toldstrup her specielt tænker på fortsættelsen af sin dropping-organisation, da Modstandsbevægelsens militære ledelse havde helt styr på de militære ventegrupper ("Undergrundshæren" - det, der specielt i Thy var oprettet som såkaldte "Landeværn" - og som distriktslederen Ejby-Nielsen⁸¹ så i 2. halvår 1945 omorganiserede til Hjemmeværnsforeninger).

I den forbindelse findes der også et interessant brev fra Ejby-Nielsen til Toldstrup fra april 1945^{72,81}, hvor Ejby-Nielsen bl.a. skriver:

"Hvis Modtage-arbejdet skulle fortsætte efter, at Landeværnet er trådt i Funktion, vil Modtagefolkene blive udskilt under en særlig leder. Dette er forberedt".

Det kunne være meget interessant - jævnfør det efterfølgende - at vide, hvem Ejby-Nielsen så havde tænkt på som denne særlige leder. Når man så kan konstatere, at hans Hjemmeværnsforeninger (Sydthy, Nordthy og Mors) endte med ikke helt at blive opdelt som de oprindelige Landeværn (Thy, Mors og Hanherred), var det efter min mening formodentlig Jens Kirk²⁹, han havde tænkt på - da denne ikke havde fået nogen lederrolle under Hjemmeværnsforeningerne. Jens Kirk havde tidligere været næstkommanderende i Thy Landeværn - som altså omfattede både Hurup Kompagniet (Sydthy Landeværn) - og Thisted Kompagniet (Nordthy Landeværn)¹⁰⁶. Det var en militærmand, kaptajn-løjtnant Fjerring, der var chef for Thy Landeværn. Jens Kirk fortsatte som medlem af Nordthy Hjemmeværnsforening (se nedenfor).

I Thisted amt var der ifølge Ejby-Nielsen ved Befrielsen ialt ca. 100 mand, der havde været direkte involveret i nedkastninger/sabotage ("dropping-folkene") - ud af de 3 Landeværns samlede styrke på ialt 1139 mand^{81,109}.

Ejby-Nielsen havde i forvejen også (angivelig af sikkerhedshensyn) sørget for, at hans dropping-folk på Mors fik deres egne selvstændige grupper i landeværnene⁷² - og givetvis også i resten af Thy.

Da Ejby-Nielsen i efteråret 1945 jo fik travlt med at omdanne sine Landeværn i Thy til Hjemmeværnsforeninger, regner jeg med, at det var Toldstrup, der havde fået ideen, så hans dropping-organisation i Thy efter befrielsen stadig kunne operere uafhængigt af de militært organiserede Hjemmeværnsforeninger.

Udkast - må ikke publiceres!

Ifølge Ole Grøn¹¹ var man i Modstandsbevægelsen i virkeligheden allerede i 1944 begyndt at forberede en sådan fortsættelse af det illegale arbejde med henblik på de udfordringer, der efter krigen kunne opstå m.h.t. Stalins Rusland, bl.a. med lokale væbnede kommunistiske grupperinger (hvor der så iøvrigt var meget få kommunister i selve Thy!).

En interessant ting i forbindelse med ovenstående er, at de officielle mandskabslister for Landeværnene i Sektion Nordvest¹⁰⁹, der blev indsendt til Region 1 kort tid efter Befrielsen ikke svarer helt til de sammentalte lister, som Sektion Nordvest havde lavet¹⁰⁶. Der er således en del forskelle mellem antal medlemmer i de enkelte delinger specielt i Thy. Det totale antal medlemmer (1139) er det samme i de 2 forskellige lister, så jeg regner med, at da man lavede den detaljerede indberetning til Region 1, så blev Toldstrups "dropping-folk" nu spredt ud over flere delinger og grupper i den militære organisation (svarende til deres bopæl), så der må jo altså også have eksisteret en hemmelig organisation bagved. Jeg regner også med, at det i realiteten kun var nogle få udvalgte af droppingfolkene, der blev udvalgt til aktivt at videreføre Toldstrups hemmelige aktiviteter.

I flere kilder¹³ omtaler man også "Toldstrups organisation" uden, at det bliver uddybet nærmere, hvad denne åbenbart meget "anonyme" organisation så lavede. Jeg går ud fra, at der er tale om fortsættelsen af hans dropping-organisation fra Besættelsen.

Jeg vil i denne artikel efterfølgende referere til denne del af Toldstrups aktiviteter som: "Toldstrups illegale dropping-netværk" - som formodentlig blev styret af hans Ranumkonvent-kreds (se nedenfor), der fortsatte med at mødes mindst 1 gang om året indtil 1970 - og hvor de legale aktiviteter er godt dokumenterede i arkiverne.

Ranumkonvent-kredsen spillede en stor rolle i forbindelse med oprettelse af Hjemmeværnsforeningerne - men selv om de forsøgte at beskrive sig selv som mere en selskabelig forening, hvor man samledes om foredrag om aktuelle emner, så er jeg som nævnt overbevist om, at Toldstrups "dropping-netværk" også blev styret fra denne kreds, hvor der efter Befrielsen blev tilknyttet flere tidligere danske modstandsledere, hvor i hvert tilfælde 3 af disse var CIA agenter⁷. Ranum-konventet startede i 1952 også nogle humanistiske aktiviteter med hjælp til bl.a. norske og engelske krigsinvalidere. Det skal endelig bemærkes, at en del af Ranumkonventets medlemmer trådte i karakter og protesterede offentligt, da man i slutningen af 1953 begyndte at benåde nogle af de personer, der i Retsopgøret var blevet idømt længere straffe som værnemagere/krigsforbrydere⁹¹.

Toldstrups dropping-netværk fik også besked om, at overskydende våben og våbendepoter ikke måtte afleveres til myndighederne, se bl.a. Frode Pedersens beretning på Frihedsmuseet^{19,95} - og den anonyme hjemmeværns-mands beretning i Jyllandsposten 25. juli 2013³⁰, hvor han fortæller, at han efter Befrielsen blev bedt om at beholde sine våben - og også samle våben ind fra andre, som ellers skulle aflevere dem til myndighederne. Han afleverede så i 1953 sit hemmelige våbendepot til Hjemmeværnet.

Bemærk

Jeg har ikke i hverken Toldstrups arkiver (samlet af Jørgen Hæstrup) eller arkiverne omkring Ranum-konventerne (samlet af O. Drostrup) på Rigsarkivet fundet noget som helst, der tyder på, at Toldstrup før den kolde krigs start i 1948 havde specielt meget kontakt med sit illegale dropping-netværk efter, at han havde bedt dem om at beholde våbnene og bevare våbendepoterne i august 1945 - bortset fra Rebild- og Randers-møderne, se nedenfor. Det overlod han formodentlig til lederen af hans "Frihedskæmpernes Forbund" - se ovenfor. Toldstrup var blot inspiratoren.

Toldstrup havde selv travlt med at etablere "Sydslesvigs Nyhedstjeneste"⁸⁹ (til støtte for de dansksindede i Sydslesvig, der havde meget trange kår i årene efter Befrielsen, fordi det meste af den tysktalende del af befolkningen havde været overbeviste nazister) - det kan man bl.a. læse om i Oberst H.M. Lundings erindringer: "Stemplet fortroligt"¹⁰³. I december 1945 blev Lunding, der selv stammede fra Sønderjylland, af regeringen sendt til Sønderjylland som forbindelsesofficer til de engelske besættelsesstyrker. Først i 1950 kom han tilbage til Danmark og blev chef for det nyoprettede Forsvarets Efterretningstjeneste (FE).

Udkast - må ikke publiceres!

Allerede i slutningen af 1945 skaffede Toldstrup med hjælp fra sin gode ven Flemming Juncker⁶⁹ sig de dengang nødvendige importtilladelser til tekstiler til beklædning m.m. og startede en grossistvirksomhed i Århus. Omkring 1948 startede han så en kjolefabrik, der meget hurtigt blev en succes⁷⁶. I 1968 flyttede han til Spanien.

10. august 1947¹³ samlede Toldstrup ca. 4000 af sine "droppingfolk" (+ hjælpere) i Rebild bakker. Her blev specielt Sydslesvig spørgsmålet drøftet. Hvad man i mindre grupper kan have talt om, kan vi i dag kun gætte på. Det kan jo sagtens have været "Stay Behind" aktiviteter. Tilstede var nemlig også 2 engelske militærfolk, majorerne Garrett og Taylor fra Special Forces, der begge havde haft med de allierede nedkastninger af våben til Danmark at gøre.

Det skal endelig nævnes, at der flere steder tales om, at en hel del droppingfolk var temmelig skuffede over Rebild-mødet. Nu havde de siden 1945 gået og passet på deres våben og våbendepoter og trænet i Hjemmefærnsforenings-regi for at være klar! Klar til hvad? De havde åbenbart forventet nogle klare udmeldinger fra Toldstrup i den anledning - og ikke blot nogle "politiske" erklæringer om Sydslesvig! Statsministeren havde jo i den forbindelse også udtalt efter Befrielsen: "Grænsen ligger fast!".

Det var sikkert også en af grundene til, at da Toldstrup indkaldte til et tilsvarende møde 17. oktober 1948 i Randers^{13,91}, stillede der ikke nær så mange droppingfolk op. I pressen nævntes mellem 500 og 700 personer.

Toldstrup skrev ellers i indbydelsen (udsendt af "*De jyske Nedkastnings-Folk*") følgende: "*Den alvorlige udenrigspolitiske Situation er den direkte Aarsag til Indkaldelsen til dette Møde*" (starten på Den kolde Krig). Men det fremgik samtidig af mødeindkaldelsen, at der nok heller ikke her ville komme noget "kampråb". Hovedemnet var således fremlæggelse af resultaterne fra en Gallup-undersøgelse, hvor Ranum-konvent kredsen bad om befolkningens indstilling til forslaget om en egentlig "Folkevæbning" (hver mand sit gevær).

Med hensyn til dette "*et eller andet*", som Toldstrup havde lavet efter befrielsen, skal man iøvrigt specielt bemærke, at som beskrevet flere steder var sammensætningen af modstandsbevægelsen i Thy grundlæggende forskellig fra det meste af resten af landet, idet den her næsten udelukkende bestod af landmænd (ca. 80%), lærere, præster og håndværkere. Lederen af Sektion Nord-Vest (Landeværnene) Kaptajn Sabroe fortæller også i sin årsrapport for 1945¹⁰⁶, at "*Hovedparten af Frihedskæmperne var Landmænd i en moden Alder, uddannede i Skytteforeninger eller Jægere. De ville i en given Situation have kunnet yde en virkelig indsats*".

Redaktør Kjeld Jensen fra Thisted Amtsavis⁵² beretter også, at kommunister i Thy var en sjældenhed, og "*vi havde ingen med i modstandsbevægelsen*". Der var altså tale om gode konservative og venstre-vælgere, der som nævnt nedenfor ikke havde meget fidus til hverken Frihedsrådet, Jyllandsledelsen eller militærfolkernes "Den lille Generalstab".

I Thisted by var der ganske vist en hel del socialdemokrater, men som det antydes flere steder^{34,52,98}, så var modstandsarbejde i Thisted by en noget risikabel sag, da mange af disse arbejdede for tyskerne, og der samtidig var en stor koncentration af tyske soldater i byen.

Det skal her dog også nævnes, at da man endelig kom igang med rekrutteringen af folk til landeværnene i februar 1945, så var der 123 mand, der meldte sig i Thisted by¹⁰⁹.

I sin rapport til Overkommandoen efter krigen³⁴ skriver distriktslederen i Thisted, kaptajn Ejby-Nielsen: "*Toldstrup var i Besiddelse af en usædvanlig Arbejdskraft, hans charmerende Væsen og smittende Begejstring skaffede ham en stor Tilbederkreds, en Kreds, der var parat til at gaa igennem Ild og Vand for ham*".

Da samtidig de fleste modstandsfolk ifølge flere kilder var overbevist om, at Toldstrup var blevet presset ud som militær leder af Region I af militærfolkene (den såkaldte "Lille Generalstab") i februar 1945, havde han givetvis ingen problemer med at holde sin dropping-organisation intakt i Thy - hvor det givetvis var klart helt fra begyndelsen, at dette dropping-netværk i lighed med modstandsbevægelsen stadig var illegal uden forbindelse til de danske myndigheder. Som det fremgår af Frode Pedersens beretning¹⁹: "*Vi fortsætter!*"

Udkast - må ikke publiceres!

Jeg har ladet mig fortælle, at Jens Toldstrups hemmelige Stay-Behind organisation skulle have haft en 6-mands ledelse. En af disse skulle have været lægen og modstandsmanden Erik Husfeldt⁷⁰, der i 1946 blev formand for det nyoprettede landsforbund for Hjemmeværnsforeningerne - og i 2008 iøvrigt blev afsløret som egentlig informant for CIA⁴⁷. Ifølge Ole Grøn¹¹ havde Erik Husfeldt sandsynligvis været amerikansk agent hele tiden. Han fik efter Befrielsen også tilknytning til Ranum-konvent kredsen.

Alle de efterkommere, jeg har talt med i forbindelse med denne artikel, har samstemmende fortalt, at deres fædre beundrede Toldstrup meget.

Min far skriver desuden i sine erindringer⁵⁰:

"Frihedsrådet blev herovre kun betragtet som et propagandaorgan, og Tolstrup modtog sine ordrer direkte fra England. Hans radiotelegrafister havde direkte forbindelse med S.O.E. i London hele tiden, så kommandovejen var kort og effektiv".

Den tidligere SOE leder i Danmark, Ole Lippmann, udtaler også i Jyllandsposten 16. september 1959, at man i Jylland: *"i virkeligheden aldrig rigtig anerkendte Frihedsrådet"*.

Axel Korsgaard, der bl.a. var delingsfører for deling VI i Morsø Landeværn - og senere blev kompagnichef i Hjemmeværnet, skriver også i sin "Erindringsbog" (privat udgivelse): *"Jens Toldstrup, den jyske nedkastningschef, har efter krigen udtalt, at han fortrød, at han ikke opfordrede modstandsbevægelsen til at gå til Ejderen, for derved at muliggøre en folkeafstemning i Sydslesvig om dens tilhørsforhold. Toldstrup kunne roligt være kommet med den opfordring, den ville på dette tidspunkt være blevet fulgt"*.

Toldstrups udtalelse om, at han *"ikke kendte noget til, hvad der skete udenfor hans eget område"* tolker jeg selv som om, at hans illegale dropping-netværk⁷⁶ kørte sit helt eget løb (i samarbejde først med englænderne og givetvis også med OSS/CIA, jævnfør hans egen reference til "Operation Gladio") - hvor hans "eget område" så var Region I - her specielt nord for Limfjorden, se nedenfor. Kontakten til CIA gik formodentlig gennem Erik Husfeldt⁷⁰ (og muligvis også via Ebbe Munck^{73,74}, - der efter Befrielsen kom med i Ranumkonvent-kredsen). Begge var også med i foreningen "Den 16de" - se nedenfor.

Under krigen var Toldstrup jo også kendt som en meget dygtig, selvstændig (og meget egenrådig) leder.

Af en del kilder fremgår det, at amerikanernes (og englændernes) primære interesse i de første år efter Befrielsen var at kontrollere adgangsforholdene i Skagerak - hvor de så ikke regnede Danmark som en ligeværdig partner, specielt på grund af regeringens neutralitetspolitik - men hvor de helt sikkert kunne bruge nogle hemmelige agenter til at lave research om f.eks. landgangsmuligheder, agere support under landgangsoperationer og rapportere om fjendtlige/5. kolonne aktiviteter - både i Sydnorge og nord for Limfjorden.

"Aldrig mere en 9. april" var helt sikkert ikke med i deres planer, så på det punkt måtte Toldstrups dropping-netværk grundlæggende klare sig selv. Toldstrup havde jo stadig også både våbnene og en veletableret organisation, der som Ejby-Nielsen sagde (se ovenfor): *"Var klar til at gå gennem ild og vand for ham!"*.

Hans dropping-folk havde givetvis også det russiske angreb på Finland i 1939 i frisk erindring, og man havde jo også set, hvor modvillige russerne var til at forlade Bornholm igen efter 5. maj 1945.

Efter starten af "Den Kolde krig" i 1948 arbejdede både den britiske udenrigsminister Ernest Bevin og embedsmænd i det amerikanske udenrigsministerium med at få oprettet "Atlantpagten" - det, der i dag kendes som NATO. Samtidig arbejdede både amerikanerne og englænderne aktivt på at forhindre, at Sovjetunionen udvidede deres interessesfære endnu mere - og da man her angiveligt ikke kunne regne med den danske regering med dens daværende neutralitetspolitik, benyttede man så i stedet formodentlig kontakterne til Danmark via Toldstrups hemmelige dropping-netværk - og givetvis også via nogle af medlemmerne af foreningen "Den 16de", der var blevet oprettet i København af tidligere ledere af

Udkast - må ikke publiceres!

Modstandsbevægelsen⁶⁸. Foreningens navn stammer angiveligt fra oprettelsen af "Danmarks Frihedsråd" 16. september 1943 - og efter sigende holdt foreningen så altid deres møder på den 16. i en måned.

Det fremgår flere steder¹¹⁰, at på trods af en tre-partsaftale mellem FE, CIA og M.I.6 fra 1951⁶ havde CIA samtidig under den Kolde Krig stadig deres helt selvstændige netværk i Danmark som backup, hvis det danske statsapparat skulle blive sat ud af spillet. Den tidligere CIA-chef William Colby^{14,49} skriver således i sine erindringer fra 1978, at CIA faktisk lavede et parallel-netværk i Skandinavien uden om de lokale skandinaviske regeringer. Dette er muligvis en videreførelse af det US Army Intelligence netværk i Danmark under besættelsen, som flere er overbevist om faktisk eksisterede, også før besættelsen. Ifølge Ole Grøn¹¹ kan det sagtens have været dette netværk, som Erik Husfeldt repræsenterede.

I den forbindelse har amerikanerne formodentlig også haft i tankerne, at de danske myndigheder måske ikke havde helt styr over mulige "lækager" til Warszawapagten, specielt på grund af kommunisternes politiske indflydelse efter befrielsen!

6. "Stay Behind" i Nordjylland.

Som nævnt ovenfor har jeg desværre ikke ret mange egentlige facts om disse operationer, bortset fra fars udtalelse om landsforræderiet - og så et afsnit i min fars beretning om Hjemmeværnets start i "Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred" - 1999²³, hvor han omtaler, at han var med til udlægning af nogle hemmelige våbendepoter. Han nævner samtidig, at "*alt blev styret fra Region I*".

Toldstrup havde ellers selv foreslået i sommeren 1945⁴¹, at våbendepoterne hørende til hans "folkebevægning" skulle styres af Hæren (eller Politiet), og det er der jo ikke noget specielt hemmeligt i. Så hvem har så senere besluttet, at de fortsat skulle være mere hemmelige? Er det Toldstrup selv - eller er det et selvstændigt initiativ fra nogle af hans nøglepersoner i Hjemmeværnsforeningerne. Jeg formoder, at beslutningen blev taget i forbindelse med begivenhederne i 1948, hvor der givetvis var mange, der blev meget bekymrede, ikke mindst fordi regeringen valgte at ignorere advarslerne fra USA⁴⁴. Var man på vej til "en ny 9. april"?

I 1948 blev landsformanden for Hjemmeværnsforeningerne Erik Husfeldt iøvrigt flere gange i dagspressen⁵⁹ citeret for, at der var sporet visse tilløb til dannelse af nye illegale bevægelser (som både registrerede mistænkelige personer (kommunister) og oprettede hemmelige bevæbnede grupper med tilhørende hemmelige våbendepoter) - på grund af regeringens langsommelighed (se bl.a. nedenfor i afsnit 12 - om "Foreningen af 29. august")! Disse udmeldinger fra Erik Husfeldt var givetvis et forsøg på at få sat skub i regeringen.

Ideen med disse hemmelige våbendepoter var i virkeligheden ganske ligetil: Man oprettede nogle skjulte, velforsynede våbendepoter, som det officielle Danmark ikke kendte noget til. I tilfælde af, at Hjemmeværnsforeningerne/Hjemmeværnet blev afvæbnet ved lov - eller måske endda nedlagt - kunne man så bruge disse våben i stedet. Det krævede blot, at der var nogle nøglepersoner ude i de enkelte distrikter, der vidste, hvor disse depoter var. Selv om Hjemmeværnet måske var nedlagt - eller Hjemmeværnets kommandostruktur var blevet ødelagt i forbindelse med et angreb - eller 5. kolonne-aktivitet, var mandskabet der jo stadig - og havde den fornødne uddannelse. Man skal her også huske på, at i den første del af den kolde krig var størstedelen af hjemmeværnsmændene faktisk tidligere modstandsfolk. Som Jens Toldstrup³ også fremhæver i interview'et i Ekstra Bladet havde specielt hans "dropping-folk" "*stadig den nødvendige træning i brug af våben og sprængstoffer*".

Disse hemmelige våbendepoter blev i første omgang givetvis opbygget med våben fra Jens Toldstrups forskellige lagre, der lige efter 5. maj 1945 indeholdt en masse nedkastede containere, der slet ikke var blevet pakket ud og fordelt endnu. Ifølge flere kilder blev der således alene i april 1945 ialt nedkastet ca. 250 tons forsyninger⁸⁶.

Udkast - må ikke publiceres!

Nogle af mine anonyme militære kilder har fortalt, at det efter 1945 kun var i Nordjylland (Region I), at man helt systematisk udlagde (beholdt) disse hemmelige våbendepoter.

Imidlertid blev der så ifølge ifølge en troværdig kilde⁷⁷ senere udlagt hemmelige regionale våbendepoter i samtlige Hjemmeværnsregioner til støtte for de meget hemmelige efterretningsenheder, der blev oprettet i 1956 (det, der omkring år 2000 blev samlet i det landsdækkende SSR)³⁶ (se nedenfor). Det er givetvis disse sidste depoter, som far omtaler i sin beretning om Hjemmeværnets start³³.

De hemmelige våbendepoter blev normalt anbragt hos privatpersoner, og der måtte kun være nogle enkelte personer i hvert enkelt Hjemmeværnskompagni, der kendte til deres placering. Ifølge min bror Peter har far fortalt, at han havde afslået selv at have et sådant hemmeligt våbendepot på min fødegård Ågård. Det ville jo i virkeligheden heller ikke være særlig smart, da han jo netop var kendt som en nøgleperson i modstandsbevægelsen - og senere Hjemmeværnet.

Disse efterretningsenheder var så hemmelige, at kun ganske få i de enkelte regioners ledelse kendte til deres eksistens⁷⁷. Jeg kan således heller ikke forestille mig, at det officielle Danmark fik noget at vide om disse aktiviteter.

Ifølge min fars notater begyndte man faktisk allerede omkring 1953 at opstille de såkaldte kamppatruljer i Hjemmeværnet i Thy. Jeg går ud fra, at der her er tale om de omtalte efterretningsenheder, hvis primære opgave var "at grave sig ned" og holde sig skjult ved en fjendtlig invasion - og så rapportere tilbage til de danske myndigheder (som evt. nu sad i udlandet). Disse enheder var også udrustet til at beskytte (eller ødelægge) kritisk infrastruktur (broer, elforsyning og telefonforbindelser m.m.), hvis denne var ved at falde i fjendens hænder. I Nordjylland kan det fra 1953 naturligvis også i første omgang have været et selvstændigt initiativ fra Regionsledelsen - baseret på, at der i juni 1952 ved et hemmeligt NATO-møde skal være blevet præciseret nogle krav til de enkelte medlemslandes pligt til at oprette og vedligeholde "Stay Behind" organisationer¹⁶.

Jeg har desuden ladet mig fortælle, at i hvert tilfælde i begyndelsen indeholdt de hemmelige Hjemmeværns-depoter i Thisted amt primært nedkastede våben, ammunition og sprængstoffer fra besættelsen - hvilket jo også indikerer, at det formodentlig var en fortsættelse af Besættelsens våbendepoter.

7. Nordjylland som allieret brohoved

Som Ole Grøn har påvist, så foregik der andre hemmelige ting i Thy og Hanherred under Den Kolde Krig end oprettelse af våbendepoter. Som beskrevet i hans datter, Ida Grøn's film: "Min farfars hemmelige krig"²⁴ har han fundet en hemmelig landingsbane ved Klim, der var indrettet, så selv større fly kunne lande og starte der. Ifølge Ole Grøn var det nogle tidligere modstandsfolk, der havde købt arealet. Se også Jyllandsposten 16. maj 2017⁴².

I den forbindelse har jeg også bidt mærke i, at far i 1963 købte 15 hektar engjord på "Harboslette" ved Vigsø - lige ved siden af hans gamle kammerat (og chef) fra modstandsbevægelsen, Jens Kirk²⁹, der også ejede et større stykke (24 hektar) af Harboslette. Halvdelen af resten var ejet af Autofirmaet Finn Paaske⁶¹ fra Thisted. Finn Paaske selv er født i 1938, men både hans far, arkitekten Otto Gerhard Paaske, hans mor Dagny Thora Elly Nielsen Paaske og hans halvbror Poul Holger Hammerich^{62,79} var med i firmaets ledelse. Hans mor havde ifølge sønnen Peter Paaske været med i modstandsbevægelsen i København og sammen med halvbroderen bl.a. deltaget i udskibning af jøderne⁷⁹. Halvbroderen var også aktiv i "Studenternes Efterretningstjeneste" - og havde desuden været i forbindelse med efterretningsmanden, kommandør P. A. Mørch, i Stockholm⁷⁹, som sendte ham til England, hvor han blev uddannet til faldskærmsagent - og smidt ned ved Roskilde 4. marts 1945. Det var meningen, at han skulle arbejde som våbeninstruktør (se også nedenfor i afsnit 12).

Det specielle ved "Harboslette" var dengang, at der var tale om et temmelig tykt lag ral/grus dækket af et

Udkast - må ikke publiceres!

forholdsvis tyndt lag muld. Her kunne større fly givetvis operere uden, at man behøvede at foretage ændringer af overflade (eller underlag) overhovedet. Man skulle blot fjerne nogle kvæghegn - og noget kvæg.

Man kan af realregistre for Hillerslev-Hundborg Herreder⁶⁰ også se, at allerede i 1956 var der en grus-entreprenør, Arne Mikkelsen Fuglsang, der havde fået kik på området, men Paaske skyndte sig så at købe det pågældende areal (matrikel nr. 16a af Vigsø) af ham - til en væsentlig højere pris!

Jeg er temmelig sikker på, at det her er Jens Kirk²⁹, der har været primus motor. Han har givetvis kendt til aktiviteterne ved Klim (se ovenfor). Han havde købt sit eget stykke af Harboslette før krigen, angivelig fordi han manglede græsning efter nogle meget tørre år. At der var grus under mulden har ikke været nogen hemmelighed, da alle lodsejerne havde gravet små brønde med vindmølle-trukne vandpumper, så kvæget kunne få vand. Der var masser (af ferskvand) nede i gruset.

Asgar Knakkegaard fra Nordthy Hjemmeværnsforening m.m. - se nedenfor) havde jo også efter Befrielsen været med til at anlægge Thisted Flyveplads, så eksperticen var lige ved hånden. Se også afsnittet ovenfor om Nordthy Hjemmeværnsforening.

Gruset er senere blevet indvundet (omkring 1970), og overfladen består i dag delvis af mindre strandsøer, også fordi havet efterhånden har ædt sig næsten ind til "Harboslette", der i 1963 lå bag en forholdsvis høj klitrække.



Harboslette 2023

Det er heller ingen tvivl om, at Vigsø bugt var/er velegnet til landgangsoperationer.

I en nu afklassificeret NATO rapport⁴⁵ om en stor NATO øvelse "Main Brace" 13-25 september 1952 kan man af det beskrevne handlingsforløb se, hvordan det hang sammen:

Man regnede Limfjorden for en forholdsvis god barriere mod en fjendtlig invasion sydfra. Udgangspunktet for øvelsen er en situation, hvor Sjælland og Nordtyskland er sat ud af spillet, og fjenden er på vej op gennem Jylland.

Foruden at forsøge at kontrollere trafikken gennem Skagerak (man havde opgivet de indre danske farvande) var formålet med øvelsen at landsætte en større styrke (her 1500 engelske marineinfanterister) nord for Limfjorden, som så skulle assistere de kæmpende tropper længere nede i Jylland.

Ifølge lokale vidner¹¹ lå der et par dage et sted mellem 50 og 100 landgangsfartøjer + diverse støttefartøjer ud for Thorup Strand ved Fjerritslev. Et af landgangsfartøjerne drev ind på stranden:

Udkast - må ikke publiceres!



Privat foto¹¹

NATO rapporten nævner ikke noget specifikt om årsagen til, at landingsstedet så blev ændret - til Skagen Sønderstrand⁴⁶, men rapporten omtaler 3 dage med hårdt vejr, hvilket givetvis har været årsagen. Det bekræftes desuden også i Knud Østergaards erindringer⁶⁴.

Der kunne her jo også sagtens have været tale om at flyve mandskab og forsyninger ind via nogle hemmelige landingsbaner - i hvert tilfælde, hvis vejret havde været bedre.

Jeg har også tænkt på, om Jens Kirk, da han i 1954 startede sit "felttog"²⁹ for at få Hanstholm havn repareret og udbygget i henhold til planerne fra 1917, da specielt også tænkte på de militære anvendelser af en sådan havn. Tyskerne havde standset havnebyggeriet i 1940 til fordel for fæstningsbyggeriet.

Far havde iøvrigt andre fælles aktiviteter med Jens Kirk, bl.a. en koordineret aktion efter Befrielsen for at holde LS ("Landbrugets Sammenslutning") ude af Nordthy Landboforenings bestyrelse. LS havde været meget tyskervenlig under krigen.

Det var faktisk Jens Kirk, der i begyndelsen af 1944 opfordrede far til at oprette en modstandsgruppe i Stagstrup-Sundby området. I begyndelsen drejede det sig primært om at indsamle oplysninger, blandt andet til det lokale illegale blad "Klokken er 5 minutter i 12" - og distribuere illegale aviser. Fars gruppe fik desuden en opgave med at forberede sabotage af tyskernes telefon- og telegraflinier i tilfælde af en allieret invasion¹⁵.

Jens Kirk kendte personligt lederen af modstandsorganisationen "Ringene" (og senere leder af "Danmarks Frihedsråd") Frode Jacobsen. Det var således Frode Jacobsen, der havde hjulpet Jens Kirk i gang med modstandsarbejdet i Thy⁴⁰.

Far har fortalt, at på et tidspunkt ringede Jens Kirk og aftalte et møde i Thisted. Han havde et par "hanekyllinger" til ham. Det viste sig at være nogle Browning 15-skuds automatpistoler til far og de 2 andre i hans gruppe, Henry Christensen fra Haring og Hans Peter Jensen fra Sundby.

Senere i 1944 bad Jens Kirk så far om at samarbejde med Knud Korsgaard fra Tøttrupgaard, der var ved at danne en nedkastnings- og sabotagegruppe i Midtthy. Da landeværnene blev oprettet i begyndelsen af 1945, kom Knud Korsgaards gruppe af "droppingfolk" til at høre til Sydthy Landeværn, og Knud Korsgaard blev lederen H.C. Tofts næstkommanderende¹⁰². Fars gruppe kom til at høre under Nordthy Landeværn.

9. Hvad skete der med våbendepoterne?

Der findes en enkelt skriftlig beretning^{19,95} fra indehaveren af et af disse våbendepoter, Frode Pedersen, fra Kaas/Pandrup i Vendsyssel, som har givet en detaljeret beretning om sine aktiviteter både før og efter befrielsen (fra 1990). Det skal her også nævnes, at den kontaktsmand, Jan Jankowski, han omtaler, så rent faktisk er bekræftet af flere kilder^{12,17} - og også var i kontakt med bl.a. FE.

Udkast - må ikke publiceres!

Efter eget udsagn var Jan Jankowski også medlem af den polske efterretningstjeneste, der var blevet oprettet i Danmark i 1942 på foranledning af den polske eksilregering i London. Denne efterretnings-tjeneste stod i forbindelse med den engelske efterretningstjeneste SIS¹¹⁵.

Det skal også nævnes, at der i Frode Pedersens beretning efter Befrielsen¹⁹ er omtalt et samarbejde med en tysk nazi-organisation. Der kan næsten kun være tale om en henvisning til det samarbejde, som kommandør P.A. Munch fra FE havde arrangeret i 1947 med det tyske Gehlen Nachrichtendienst. Reinhard Gehlen, der under krigen var leder af det tyske efterretningsarbejde på Østfronten, lagde selv ikke skjul på, at flere af hans medarbejdere var tidligere SS-ansatte¹¹⁰. Gehlen blev i 1955 chef for det tyske Bundesnachrichtendienst.

Takket være Børge Møller⁹⁵ ved vi bl.a., hvad der var i det hemmelige "reserve våbenlager", som Frode Pedersen havde ansvaret for under Den Kolde Krig:

1 stk. Bren Gun maskingevær
7-8 stk. Sten Gun maskinpistoler
1 stk. tysk maskinpistol
1 stk. Bazooka
ca. 10 stk. US karabiner
Et antal pistoler
En del sprængningsudstyr
En hel del ammunition til de pågældende våben.

- altså altså sammen dele, som privatpersoner efter 1946 ikke måtte besidde, hvad enten de var medlem af en skytteforening/Hjemmeværnsforening eller ej - men som hurtigt kunne blive brugbare, hvis russerne invaderede landet.

Det endte iøvrigt med, at han selv afleverede det hele til Politiet, formodentlig ved den første af deres "Frit Lejde" aktioner i 1970.

Jeg regner selv med, at det våbendepot, som var oprettet af Knud Korsgaard, der var fars og hans modstandskammeraters gruppeleder ved Befrielsen, faktisk også fortsatte nogle år efter. Det er der efter min mening en del ting, der tyder på: Både far og hans modstandskammerat Henry Christensen³⁸ omtaler i deres erindringer "Uhrhøj" (eller "Urhøj") ved "Skyum Bjerger". Imidlertid skal man være lokalkendt for at vide, hvor "Uhrhøj" ligger³⁹. Navnet fremgår ikke af officielle dokumenter og kort!

"Uhrhøj" er matrikel nr. 26c af Skyum - Skyumvej 105. "Uhrhøj" havde ligget ubeboet hen, efter at den forrige ejer, ungkarlen Chr. Jensen Uhrbrand, døde den 10. oktober 1944.

Af Skøde- og Panteprotokollerne fremgår, at "Uhrhøj" blev solgt af dødsboet umiddelbart efter befrielsen, den 24. maj 1945. Det er Knud Korsgaards far, landstingsmanden M. Chr. Korsgaard, der står som køber. Først 17. februar 1949 sælger han så igen matrikel nr. 26c af Skyum til en Viggo Kusk. På dette tidspunkt var depotet givetvis flyttet - og formodentlig overgået til Hjemmeværnet. Knud Korsgaard var selv næstformand for Sydthy Hjemmeværnsforening.

Jeg regner også med, at fars gruppes våbendepot på Harring skoles loft formodentlig blev flyttet til Uhrhøj efter balladen i marts 1945 med den nedgravede benzin i nærheden af skolen, der blev røbet til tyskerne¹⁵.

Findes der stadig nogle af de hemmelige våbendepoter? I et interview til Jyllandsposten i 1990⁵ udtalte Jens Toldstrup dengang, at hvis han sagde ja til den slags spørgsmål, ville Politiet komme efter ham.

Min umiddelbare fornemmelse er dog, at Toldstrup mere eller mindre afviklede sin egen aktive deltagelse i sin hemmelige organisation omkring det tidspunkt, hvor han flyttede til Spanien (1968). Han kom hjem igen en del år efter og døde (af kræft) i 1991. De fleste af de hemmelige våbendepoter er givetvis blevet afviklet "i al stilfærdighed" senest efter afslutningen på Den Kolde Krig.

Der er i Danmark tilsyneladende officielt kun blevet fundet nogle få af disse depoter^{16,28,37,96}. Det ene af depoterne var gemt af Arne Sejrs "Firmaet" i København (i forfatteren Karl Bjarnhofs bolig), og det næste

Udkast - må ikke publiceres!

blev fundet i Århus hos en af Toldstrups medarbejdere - og i 1979 blev grev Ulrich Holsteinsborg på Fyn idømt 30 dages hæfte for: "at have opmagasineret og skjult et våben- og sprængstofdepot".

I 1968 fandt man et sprængstofdepot på loftet over Gimseng kirke ved Struer. Se Jyllandsposten den 5. april 1968.

Endelig fandt sønnen til den tidligere formand for NordThy Hjemmeværnsforening, Asger Knakkegaard, som nævnt ovenfor i 2009 et meget stort våbendepot i den ejendom, hvor faderen havde boet, indtil han døde i 1991⁹⁶. De fleste af disse våben var gemt i et tomt transformatorskab, der stod på grunden.

Man kan se i Jyllandsposten: "Hvad depotet gemte" fra 20. juli 2013⁶, at der i 2010 anonymt også blev indleveret dele til Frihedsmuseet fra et af disse våbendepoter ("et sted i Danmark"). Blandt flere historikere regnedes dette faktisk for et af de væsentlige håndgribelige beviser for, at disse depoter faktisk blev oprettet - og hermed også, at de hemmelige "Stay Behind" grupper i Jylland rent faktisk fandtes. Det interessante ved dette depot er også, at der i en forseglede ammunitionscontainer blev fundet 9mm pistolpatroner fra krigens tid sammen med patroner, der var fremstillet i 1956! Indpakningen til nogle af delene var helt sikkert heller ikke fra Besættelsens tid.

I januar 2024 fik jeg tilfældigt information om en person, hvis far havde fortalt, at han havde nedgravet et ammunitionsdepot efter krigen på sin ejendom i Nordthy (før 1955). Købmanden i den nærliggende by, der indtil da havde opbevaret materialet i sin butik, turde ikke længere have det liggende.

I april 2024 undersøgte bl.a. undertegnede og en medarbejder fra Museum Thy området med metaldetektorer. Jeg havde til formålet designet en speciel metaldetektor beregnet til større dybder end standard metaldetektorer.



Privat foto

Vi lokaliserede ved denne undersøgelse specielt en sammenhængende metalgenstand med en størrelse på ca 1 x 2m. - i en dybde på anslået ca. 75 cm. - ca. på den lokation, som vi havde fået oplyst. Sagen blev så overgivet til Politiet, også fordi vi ikke havde specielt meget lyst til at grave, da der jo kunne være sprængstoffer og håndgranater i depotet. Jeg havde godt nok medbragt en lang tynd jernstang, men jeg fik så forbud af de andre mod at bruge den.

I november 2024 udgravede Hærens ammunitionsryddere (EOD) så dette depot (det skete med håndkraft! - for ikke at bevæge jorden for meget, hvis der nu skulle være tale om sprængstoffer) Depotet viste sig at indeholde 5 ammunitions-kasser med anslået ca. 5.000 patroner af både tysk og engelsk oprindelse i forskellige kalibre, cal. 0.303 til Lee-Enfield geværer og Bren Gun maskingeværer, cal. 7.91mm til tyske

Udkast - må ikke publiceres!

M/98 Mauser geværer og ca. 500 stk. 9mm patroner til pistoler og maskinpistoler. Det mærkelige er, at der ikke var gjort noget som helst for at fugtsikre de nedgravede kasser! Jeg kunne forestille mig, at det måske skyldtes, at dette depot i virkeligheden "var blevet lidt hjemløs", da folkene i Hanherrederne valgte at oprette deres egen Hjemmeværnsforening under "Distrikt Ålborg" - i stedet for at fortsætte under Ejby-Nielsens "Distrikt Nordvest" i Thisted (se ovenfor).

Jeg er ellers ikke i tvivl om, at dette ammunitionsdepot må have været oprettet til de illegale "Stay Behind" aktiviteter i Nordthy, hvor folkene jo primært var bevæbnet med nedkastede Lee-Enfield geværer og tyske Mausere, som de havde "organiseret" efter Befrielsen.

Jeg har kontrolleret i Toldstrups såkaldte "Håndtryksarkiv"¹³, at købmanden faktisk var medlem af modstandsbevægelsen (eller en af dem, der hjalp til). Selve "Håndtryksarkivet" over aktive modstandsfolk ("dropping-folkene" - og deres hjælpere) skulle ellers ifølge Drostrup være blevet skjult i en kirke et sted i Danmark, men jeg fandt den korrespondance, der blev benyttet til dannelse af arkivet, i Toldstrups papirer på Rigsarkivet⁸⁵.



Foto: Museum Thy



Foto: Museum Thy

Det skal endelig nævnes, at jeg i påsken 2023 i den lokale genbrugsbutik i Vestervig tilfældigvis overhørte en samtale, hvor et par havde overtaget en ejendom, hvor Hjemmeværnet tidligere havde holdt til, og hvor de havde fundet spor af noget, der meget lignede et tidligere hemmeligt rum - som jeg formoder har været brugt til et af de meget hemmelige depoter til rekognosceringsenhederne.

Udkast - må ikke publiceres!

10. Min fars rolle

Hvor kommer far så ind her?

Lige efter befrielsen havde far, som han selv har fortalt⁹², et par måneder travlt med at rydde op efter tyskerne blandt andet i Bulbjerg området. Herefter blev han valgt ind i bestyrelsen for Nordthy Hjemmeværns-forening 23. september 1945⁵⁹, og her havde han de næste år bl.a. travlt i det officielle hverv med at finde/udpege såkaldte værnemagere til den "Særdomstol" i Thisted, der var oprettet for at behandle de såkaldte værnemager-sager. Denne særdomstols arbejde er omtalt mange gange i de lokale aviser efter 1945⁵⁹. Det var iøvrigt et hverv, der skaffede ham en del fjender i Thy.

Far har også fortalt, at efter Befrielsen udvekslede han og de andre modstandsfolk bl.a. navne på dem, der havde haft noget med tyskerne at gøre, så man undgik dem og f.eks. undlod at handle med dem. Der var således en pige i Stagstrup skole, som jeg fik besked på, at jeg ikke måtte lege med.

De har givetvis også haft travlt med at lede efter såkaldte tyske "Varulve-grupper"¹¹³. Bl.a. i Sundby Thy var der ret mange nazi-sympatører, og en lokal biavler var, så vidt det vides, udset til at være "Sysselleder" for Thy under en nazistisk regering¹¹⁴.

Det har senere vist sig, at der i Thy faktisk var nedgravede våbendepoter til brug for disse "Varulve" i Fjerritslev, Nykøbing Mors, Thisted og Vildsund¹¹³.

Det fremgår desuden også flere steder, at man allerede da var opmærksom på, at kommunisterne i Danmark forsøgte at danne selvstændige væbnede grupper - bl.a. i Skive-området.

Hvad så med fars udtalelse: *Hvis de skiftende regeringer efter krigen havde vidst, hvad vi gik og lavede, så var vi blevet stillet for en domstol og anklaget for at være landsforrædere*?

Så vidt jeg har kunnet konstatere, så havde næsten hele bestyrelsen i Nordthy Hjemmeværnsforening⁵⁹ været aktive med nedkastning og sabotage (Toldstrups "droppingfolk"), og jeg er overbevist om, at de i det skjulte havde travlt med at sikre, at der "*Aldrig mere kom en 9. april*" - efter Toldstrups "metoder" (Se ovenfor under "Toldstrups hemmelige organisation").

Dette var helt klart ikke i overensstemmelse med dansk lovgivning!

Der er dog intet i mine undersøgelser, der peger på, at Toldstrup på dette tidspunkt (i slutningen af 1945) spiller en større aktiv rolle her. Han var blot inspiratoren. Man kan også se, at efter, at han havde været meget aktiv i forbindelse med dannelsen af Hjemmeværnsforeningerne, fik han bl.a. travlt med den Sydslesviske sag^{13,89,90}. Han har således aldrig officielt været aktiv i Hjemmeværnsforenings-regi, så vidt jeg har kunnet konstatere.

Det var givetvis først i 1948, da han rejste rundt og opsøgte sine tidligere kontaktpersoner, at der kom rigtig gang i nye illegale aktiviteter igen, bl.a. indsamling af kommunist-lister m.m. (se ovenfor).

Da jeg jo selv har konstateret, at ingen har villet fortælle om det, de lavede lige efter befrielsen - og hvis nogen overhovedet har villet udtale sig om emnet, så ønsker de ikke at blive citeret med navns nævnelser - så må man jo konstatere, at det faktisk lykkedes de medvirkende at holde deres aktiviteter mere eller mindre 100% hemmeligt!

Som Børge Møller også siger i sin bog "Vores egen lille krig"⁹⁵: "*Men utrolig er det stadig, at det kunne foregå lige foran vores næser, uden at vi havde anelse derom*". Det lykkedes jo så iøvrigt alligevel Børge Møller at få en af de medvirkende, Frode Pedersen, til at fortælle om sin tid som "hemmelig agent"^{19,95} (se også ovenfor i afsnit 3).

Udkast - må ikke publiceres!

Far trådte iøvrigt ud af bestyrelsen for Nordthy Hjemmeværnsforening i 1947, muligvis fordi jeg nu havde meldt min ankomst. Jeg kan sagtens forestille mig, at min mor så havde forlangt, at han skulle være noget mere hjemme!

Far var som nævnt ovenfor en af dem, der beundrede Toldstrup meget!

Da Hjemmeværnet officielt startede 1. april 1949, og "Aabo" (nu oberst A.J. Jørgensen) havde overtaget kommandoen over Region I, overtog han givetvis specielt Toldstrups ide med de hemmelige våbendepoter - hvilket jo stemmer ganske godt med fars udtalelse²³ om, at han var med til udlægning af nogle hemmelige våbendepoter, hvor "*alt blev styret fra Region I*". Se også ovenfor.

Det kan naturligvis ikke afvises, at det bl.a. er disse aktiviteter, som far har opfattet som landsskadelige ifølge dansk lovgivning. Jeg kan godt forestille mig, at de få implicerede af Region I har fået at vide, at der var tale om ikke helt lovlige aktiviteter - efter aftale med bl.a. CIA - og at det derfor var "Top Secret". Her tænker jeg også på Knud Østergaards lidt kryptiske bemærkning i sine erindringer⁶⁴ om at "Aabo" i begyndelsen af 1950-erne havde et samarbejde med bl.a. "*medlemmerne af Ranumkonventet, Toldstrups gamle nedkastningschefer*",

Mine undersøgelser har dog overbevist mig om, at det må have været aktiviteterne fra perioden 1945 - 1949, far specielt har tænkt på. Jeg er dog også overbevist om, at nogle af disse hemmelige aktiviteter fortsatte efter oprettelsen af Hjemmeværnet i 1949 - stadig med Toldstrup som inspirator - men nu med "Aabo" som leder.

Som hjemmeværnsmand var far altid velbevæbnet. I min barndom havde han altid både en Neuhausen pistol og et gevær som personlige våben i Hjemmeværnet - plus altså hans illegale våben fra Besættelsen. Omkring 1950 kom der et engelsk "Bren Gun" maskingevær fra krigens dage i våbenskabet. Jeg kan huske, at far demonstrerede det for familien. Selv om Hjemmeværnet faktisk i begyndelsen også var bevæbnede med disse maskingeværer, så hørte et sådant maskingevær absolut ikke til en kompagnichefs normale bevæbning. Far har fortalt, at han selv afleverede dette maskingevær til Bunkermuseet i Hanstholm omkring 2010.

.....

Min bror Troels og jeg afleverede de resterende af fars våben i 2014 til Politiet i Thisted. Vi mødtes efter aftale med et par politifolk på parkeringspladsen foran Politistationen. De fortalte bl.a., at alle våben fra krigens dage, der blev fundet/indleveret hos dem, blev kørt direkte til Bunkermuseet i Hanstholm - som fik lov at tage de mest interessante dele. Resten blev destrueret.

Jeg ved, at far havde masser af ammunition til disse våben - og til sine krigsvåben, en US Karabin og en 9mm Browning pistol. Far har selv fortalt, at han på et tidspunkt (formodentlig omkring 1990) smed ammunitionen ned fra den nye Sallingsundbro i nattens mulm og mørke.

Far havde iøvrigt også en temmelig speciel 7.65mm pistol - et "krigsbytte" fra tiden omkring Befrielsen. Der var tale om en Frommer Stop M19 fra den ungarnske fabrik FÉG, som efter sigende var temmelig populær blandt de tyske officerer.

Far var altså ganske velbevæbnet under hele Den kolde Krig, så han med det samme var klar til at tage kampen op selv, såfremt Danmark skulle blive invaderet. Jeg ved så ikke, hvor almindeligt det var, at tidligere modstandsfolk var bevæbnede lige så godt som ham, men jeg har mødt mange tidligere modstandsfolk i mine yngre dage, der næsten alle stadig havde deres våben fra modstandskampen derhjemme - incl. masser af ammunition.

Fars US Karabin kom faktisk kun i aktion en enkelt gang - i sommeren 1945. En dag ringede slagter Poulsen fra Sundby. En stud, der skulle slagtes, var stukket af, da den blev læsset af lastbilen, og den løb nu rundt og var allerede på vej til Skjoldborg. De indhentede den i engene mellem Beersted og Skjoldborg, og det lykkedes far at fælde studen med et enkelt skud i hovedet.

Udkast - må ikke publiceres!

I 1955 blev far som tidligere modstandsmand sammen med mor inviteret på en 3-ugers tur til USA. Efter at have set Ida Grøn's film: "Min farfars hemmelige krig"²⁴ har jeg efterfølgende tænkt på, om der så også var planlagt mere hemmelige aktiviteter end blot sight-seeing. Nu kom de aldrig afsted, angivelig fordi det ville falde sammen med høsttiden på Ågård.

Faktisk er det først i nyere tid, da far begyndte at skrive sine erindringer efter, at mor og han havde solgt min fødegård i 1996, at der begyndte at komme små brudstykker frem om hans hemmelige aktiviteter under den kolde krig.

Jeg vidste naturligvis godt, at far i mange år var kompagnichef for Hjemmeværnskompagni 1205 "Vilsund", men at han samtidig også havde været medlem af en hemmelig "Stay Behind" organisation, sagde han aldrig direkte noget om, givetvis fordi denne hemmelige organisations aktiviteter i visse kredse stadig regnes for landsforræderi - og han givetvis havde lovet 100% tavshed!

Da far var død, modtog jeg iøvrigt en kort kondolence-email fra en meget mærkelig afsender. Da jeg af nysgerrighed borede lidt i denne sag, viste det sig, at email'en var sendt fra en mobiltelefon med CallMe taletidskort via en speciel email server, som CallMe åbenbart stiller til rådighed for nogle af deres kunder. Hvem mon det kan have været?

Da jeg forsøgte at sende en tak, fik jeg at vide, at hverken telefonnummer eller email adresse eksisterede!

Jeg er derfor temmelig overbevist om, at der stadig, i hvert tilfælde i 2016, var personer i Danmark med en aktiv funktion i forbindelse med formodentlig Jens Toldstrups hemmelige "Stay Behind" netværk .

11. Min konklusion

Var min far så en landsforræder?

Hvis min antagelse om de hemmelige aktiviteter i Nordthy Hjemmeværnsforening er korrekt (se ovenfor), så var noget af det, de her foretog sig, helt sikkert ikke i overensstemmelse med den danske lovgivning - men beklageligvis har jeg jo kun fars ord for det: *"Hvis de skiftende regeringer efter krigen havde vidst, hvad vi gik og lavede, så var vi blevet stillet for en domstol og anklaget for at være landsforrædere"*.

Hvis man studerer den danske lovgivning nærmere, så eksisterede begreberne "Landsskadelig virksomhed" og "Landsforræderi" kun, hvis Danmark er i krig eller besat. Det nærmeste, jeg har kunnet komme en forklaring er i den militære straffelov af 1937 (med tillæg fra 1945):

"§ 34. Den, som i Krigstid eller under truende Udsigt til Krig i den Hensigt at gavne Fjenden eller at skade den danske Krigsmagt

1) virker hen til, at Tropper, Materiel eller Territorium bringes i Fjendens Vold eller ikke kommer dansk Krigsmagt til Nytte,

.....

- straffes for Krigsforræderi med Fængsel ikke under 8 Aar. I Krigstid kan Straffen stige til Livsstraf."

Sidste del af punkt 1 kunne man muligvis bruge om de hemmelige våbendepoter, der jo netop bevidst var oprettet uden, at de danske myndigheder officielt kendte til dem. Der stod jo heller ikke noget i Hjemmeværnsforeningernes vedtægter om, at de skulle disponere over hemmelige våbendepoter. Hjemmeværnsforeningerne havde iøvrigt ingen speciel tilknytning til de danske myndigheder før overenskomsten med Forsvarsministeriet 31. maj 1946, hvorefter de endte med at komme på finansloven. Før da havde de i princippet været mere eller mindre selvstyrende (og selv-financerede).

Som nævnt ovenfor er jeg temmelig overbevist om, at en del af fars mødeaktivitet i 1950-erne, bl.a. i Thisted, faktisk var en del af nogle hemmelige efterretningsaktiviteter i samarbejde med nogle vestlige landes efterretningsvæsen - og formodentlig også FE. Jeg finder det ikke sandsynligt, at der bare har været tale om koordinering af Hjemmeværnsaktiviteter - eller måske udveksling af information om, hvem

Udkast - må ikke publiceres!

der havde været tyskervenlige m.m. - men snarere udarbejdelse af lister over folk med kommunistiske sympatier og mulige 5.-kolonne folk.

Her er det den borgelige straffelov af 1930 - § 105, der formodentlig kan komme i anvendelse:

"Den, som foretager noget, hvorved fremmed militært Efterretningsvæsen sættes i Stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke indenfor den danske Stats Område, straffes med Fængsel indtil 2 Åar eller under formildende Omstændigheder med Hæfte".

Men der tales her altså ikke om landsforræderi. Denne paragraf er iøvrigt senere blevet ændret væsentligt!

Endelig var det dengang også ulovligt at registrere medlemmer af et lovligt politisk parti, Danmarks Kommunistiske Parti, på grund af deres politiske tilhørsforhold.

Efter at have endevendt problematikken med fars "landsforræderi" temmelig mange gange er jeg efterhånden kommet til den konklusion, at far må have hentydet til de første år efter befrielsen, hvor i hvert tilfælde dele af Nordthy Hjemmeværnsforening synes at have været "paraplyorganisation" for Toldstrups hemmelige "Stay Behind" aktiviteter i Thy - hvor en del af deres opgaver så er udført i det skjulte uden officiel kontakt til myndighederne - og hvor de så samtidig stod i forbindelse med andre (venligtsindede) landes efterretningstjenester.

Da Hjemmeværnet så fra omkring 1956 begyndte at udlægge hemmelige våbendepoter til støtte for de hemmelige "regionale efterretningsenheder"⁷⁷, som det officielle Danmark som tidligere nævnt givetvis ikke kendte til, så har det jo også været klart, at dette ikke var helt lovligt ifølge dansk lovgivning, men som far skriver: "Det hele var jo styret fra Region I".

På grund af fars eget våbenarsenal ville han dog helt sikkert desuden kunne få problemer med våbenlovgivningen.

Selv om noget af det, som i dette tilfælde Jens Toldstrups "private" "Stay-Behind" organisation foretog sig efter krigen, formodentlig formelt ifølge dansk lovgivning var strafbart, forstår jeg til fulde deres motiver og intentioner, og faktisk har jeg en mistanke om, at det, at deres virke aldrig blev afsløret offentligt i Danmark skyldes, at flertallet i det officielle Danmark i virkeligheden sympatiserede med de hemmelige netværk/organisationer og lukkede øjnene. Det er jo også kommet frem, at flere senere ministre havde mere eller mindre direkte forbindelser til CIA.

Man skal også huske på, at selv om der officielt ikke var ret mange erklærede kommunister tilbage i Danmark under den kolde krig, så var der helt sikkert en hel del af både SF og Venstresocialisternes medlemmer, der i det skjulte stadig sympatiserede med Rusland. Man kan jo bl.a. studere SF's senere reaktioner på dele af PET-kommisionens beretning. Kommunisterne havde jo muligvis også bare fulgt opskriften i pjecen "Stalins Bibel"²⁹, der cirkulerede illegalt under besættelsen:

"Hvis kommunisterne i et land mister sin repræsentation i parlamentet, skal partiet dele sig i 2 fraktioner, hvoraf det ene lægger sig så langt til højre, at det opnår repræsentation i parlamentet, mens den anden fraktion legalt og illegalt fortsætter kampen med udenomsparlamentariske metoder og overalt, hvor det er muligt, foretager sig ting, der virker nedbrydende på økonomi og moral i det kapitalistiske samfund".

Nogle af mine oplysninger stammer fra PET kommisionens beretning bind 5 fra 2009¹⁶, selv om jeg beklageligvis ikke er helt enig i en hel del af de konklusioner, som Morten Heiberg drager her!

Man kan også se Ida Grøn's film: "Stay Behind - Min farfars hemmelige krig"²⁴, som jeg som nævnt ovenfor er overbevist om har noget med samme sag at gøre, specielt også efter at have læst Ole Grøn's artikler. I denne film optræder iøvrigt også polakken Jan Jankowski (nævnt nedenfor).

Endelig udkom der i 2018 en bog, Peter la Cour: "STAY BEHIND"¹¹, om de hemmelige netværk i Danmark under Den kolde Krig. Her har Ida Grøn også skrevet en beretning om sine oplevelser og erfaringer i

Udkast - må ikke publiceres!

forbindelse med tilblivelsen af sin film.

Her er det dog specielt hendes far, tidligere museumsdirektør (ved Langelandsfortet) og arkæolog Ole Grøns beretning: "Onkler", "Tanter" og et hemmeligt netværk. - der har været interessant læsning, fordi der her pludselig dukker navne op, som som kan kædes sammen med specifikke begivenheder bl.a. på Mors. Her kommer hans far, Otto Grøn³¹, til at spille en rolle, da han muligvis har været en af kontaktpersonerne til FE og CIA.

I Ole Grøn og Michael H. Clemmensens: "Skyggerne på væggen"¹⁸ berettes også om den eneste af Toldstrups "Stay Behind" grupper, der er stået offentligt frem. De holdt nemlig 40-års jubilæum i 1985 på Mors!

Lederen var tandlæge Henning Pedersen (den "onkel Henning", som Ida Grøn nævner i sin beretning). Han var tidligere nedkastningschef på Mors under Toldstrup. En anden kontakt fra Mors-gruppen til FE og CIA var formodentlig polakken Jan Jankowski^{17,19}, der ifølge mine oplysninger under krigen bl.a. udførte likvideringer for Toldstrup. Jan Jankowskis kone har efter hans død fortalt Ole Grøn, at Jens Toldstrup også var med til koordineringsmøderne med gruppen på Mors¹⁸.

Jeg regner desuden med, at Henning Pedersen kan have haft sine egne forbindelser til efterretnings-tjenesterne, da begge hans brødre gjorde tjeneste i det amerikanske militær under anden verdenskrig.

Otto Grøn, der jo havde sommerhus i Klim, kunne i virkeligheden også have været indblandet i de samme "Stay Behind" aktiviteter som far. Det bliver dog nok aldrig bevist, da Otto Grøn ifølge hans søn og barnebarn lige til sin død altid var meget omhyggelig med at slette ethvert spor efter sig.

At det hele tilsyneladende ikke var hemmeligt nok, er så kommet frem, da Kjeld Hillingsø i en artikel i Berlingske i 1999¹⁰ bl.a. fortalte: *"Ikke mindst for danskerne er mapperne i de gamle østtyske militærarkiver rystende læsning. Østtyskerne vidste meget om Danmark og danskerne. De havde minutløst indtegnet, hvor de såkaldte "Stay Behind groups" havde deres våbenlagre"*.

Ovennævnte tyder efter min mening på, at der under den kolde krig rundt omkring i Danmark må have været temmelig mange såkaldte 5. kolonnefolk med kommunistiske sympatier, der har rapporteret til østlandene - og måske også havde en mere aktiv rolle i forbindelse med en eventuel kommunistisk magtovertagelse eller østlig invasion af Danmark - også fordi de "turister" fra østlandene, der ifølge flere kilder blev observeret under den kolde krig, mens de lavede sight-seeing ved danske militæranlæg, jo ikke på den måde kunne få information om de hemmelige våbendepoter. Kjeld Hillingsø skriver jo også i "En koldkriger taler ud"¹⁰, at han i de østtyske arkiver så billeder fra danske militæranlæg, der var fotograferet "indenfor hegnet"!

12. Toldstrups hemmelige organisation og Operation "Absalon"?

I Frode Pedersens beretning¹⁹ antydes, at der skulle være en forbindelse til en "Organisation Absalon". Der har gennem tiden været en hel del spekulationer om den sag ("Operation Absalon").

25. november 1990 lavede journalisten Iver Høj på Berlingske Tidende et interview med en anonym person fra Absalon, der kaldte sig selv for Q⁷. Ifølge Q havde Absalon ligesom Arne Sejr's Stay-Behind organisation "Firmaet" også op mod 10 hemmelige våbendepoter gemt over hele landet. To af dem lå gemt i Gribskov på Sjælland og Dronninglund Skov i Vendsyssel i Jylland. Q ville dog ikke udpege de eksakte steder, men han fortalte, at organisationen også i det skjulte indsamlede oplysninger om venstrefløjs-aktivister og kommunister. Akkurat som det italienske Gladio.

Omkring 1990, hvor Gladio blev afsløret, og det blev klart, at der havde været lignende organisationer i de fleste europæiske lande, opstod der i dagspressen (foruden Toldstrups "bekendelser" - se ovenfor) en hel del ubekræftede forlydender om, hvordan "Stay Behind" var organiseret i Danmark. En del af disse kan man læse om i "NATO's secret armies"⁵¹, bl.a. at lederen af Absalon skulle have været oberstløjtnant Erling J. Harder, der i en periode var Danmarks militære repræsentant i NATO (og ansat i FE indtil 1967). Erling J.

Udkast - må ikke publiceres!

Harder har indrømmet at have været medlem af "Absalon", men han har aldrig vedgået at være lederen⁷⁷. I "NATO's secret armies"⁵¹ er også omtalt den hemmelige underafdeling af FE: "Special Operations", der var oprettet af FE's souchef, kommandør P. A. Mørch. Jeg regner med, at "Special Operations" var fortsættelsen af Mørchs kontakter til de forskellige illegale "Stay Behind" organisationer i Danmark, da han efter Befrielsen vendte tilbage fra Stockholm som chef for Marinens Efterretningsafdeling.

Iver Høj ville ikke fortælle Q's identitet, men han henviste til den nu pensionerede generalløjtnant i Nato, Kjeld Hillingsø. Ikke at det var ham, der er Q, sagde Iver Høj. Men han ville formentlig alligevel kunne give et skub i den rigtige retning.

Det viste sig så, at Kjeld Hillingsø havde kontakt til foreningen "Den 16de"⁶⁸, der bestod af tidligere borgelige og socialdemokratiske modstandsfolk, herunder bl.a. Niels Frommelt, Arne Sejr, Poul Adam Mørch (souschef i FE), Erik Husfeldt⁷⁰, Erling Foss, Ole Lippmann, Jutta Graae⁶⁷, Ebbe Munch og Svend Truelsen. Foreningens navn stammer angiveligt fra oprettelsen af "Danmarks Frihedsråd" 16. september 1943 - og efter sigende holdt foreningen så altid deres møder på den 16. i en måned.

Jeg kan her kun tolke Iver Højs udtalelse som om, at Q faktisk var en af medlemmerne af "Den 16de" - selv om det iøvrigt fremgår flere steder, at foreningen "Den 16de" ikke havde noget medlemskartotek!!

Fra denne kreds udgik initiativet til de mest centrale af efterkrigstidens antikommunistiske organisationer: "Det Udenrigspolitiske Selskab", "Atlantsammenslutningen", "Selskabet for Frihed og Kultur" samt "Frihed og Folkestyre" - og formodentlig også initiativet til flere af de hemmelige "Stay Behind" organisationer, der blev oprettet i Danmark, bl.a. "Firmaet".

Et af de mere kendte af "Den 16de"s arrangementer var, da det lykkedes dem at få Montgomery til at holde et privat foredrag på D'Angleterre om den sikkerhedspolitiske verdenssituation for ca. 300 fremmødte den 23. november 1956⁵⁶. Det med det manglende medlemskartotek var her iøvrigt et problem, da Montgomery havde ønsket at blive æresmedlem!

Kjeld Hillingsø fortæller selv¹⁰, at han opdagede, at nogle af disse personer lavede "noget hemmeligt", og han spurgte så Svend Truelsen, om han måtte være med. Han fik så at vide, at det måtte han ikke. Han var for kendt, også på grund af hans hustrus forbindelse til Kongehuset.

Der foregik altså noget "hemmeligt" i denne kreds (ud over "Firmaet" - se nedenfor). Jeg har så konstateret, at Toldstrup (og også hans forgænger som nedkastningschef, Flemming Juncker⁶⁹) ikke er nævnt overhovedet i den forbindelse, selv om Toldstrup vides at have haft tætte forbindelser til Erik Husfeldt (og også Ebbe Munch).

O.F. Drostrup fortæller i sin beretning om Ranumkonventerne¹³, at kredsen omkring "Den 16de" faktisk forsøgte (uden speciel held) at samle de tidligere modstandsledere på Sjælland (Region V) i en tilsvarende organisation (som Toldstrups Ranum-konvent kreds) - det tolker jeg også, som om Toldstrups Ranum-konvent kreds så faktisk var en helt uafhængig nordjysk organisation.

Jeg regner med, at vi her taler om foreningen "29. August", der er omtalt i PET-kommisionens rapport¹⁶ - og hvor man også finder en del dokumentation i Frihedsmuseets arkiv⁹⁹. Navnet hentyder til den 29. august 1943, hvor tyskerne overtog magten og indførte militær undtagelsestilstand i Danmark. Foreningen blev stiftet den 19. november 1947, og vedtægternes formålsparagraf er ikke særlig specifik: At indsamle informationer og deltage i den frie samfundsdebat. Af senere dokumenter fremgår dog også, at der også er planer om nogle illegale aktiviteter (som skulle holdes 100% adskilt fra foreningens øvrige arbejde!). Af vedtægterne for "29. August" fremgår, at foreningen er udsprunget af tidligere medlemmer af Danmarks Frihedsråd, og mine undersøgelser peger på, at der her muligvis bl.a. er tale om nogle af de aktiviteter efter Befrielsen, som den tidligere SOE chef i Danmark Ole Lippmann aldrig ville tale om⁵⁴.

En anden ikke helt så hemmelig "Stay Behind" operation var Arne Sejr og Niels Frommelt's "Firmaet"²¹. Som omtalt flere steder var Arne Sejr formodentlig selv medlem af "Generalstabens Efterretningssektion", der senere blev til FE, og "Firmaet" var i virkeligheden kommandør P.A. Munch's forlængede arm i forbindelse

Udkast - må ikke publiceres!

med sager, der stred mod landets lovgivning ("de sorte operationer")¹¹⁰, se bl.a. nedenfor. "Firmaet" var således midtpunkt i en af de større skandaler herhjemme, da det kom frem, at de i mange år ulovligt (med FE's vidende) havde aflyttet den kommunistiske leder Alfred Jensens lejlighed - og delt aflytningerne både med FE og med en del danske politikere - se f.eks. kronikken på "Indblik.dk" fra 11. maj 2023²¹. Det har også vist sig, at nogle af Firmaets registreringer af kommunister er endt i CIA's arkiver, selv om Arne Sejr selv har udtalt, at han altid kun har afleveret sit materiale til FE. Der er imidlertid flere, der formoder, at den hemmelige CIA-agent "Lemon Juice"⁴⁷ faktisk var den daværende souschef i Forsvarets Efterretningstjeneste, kommandør P. A. Mørch. og det ville jo forklare sagen, da Mørch også selv var aktiv i "Firmaet". Desuden har Arne Sejrs medarbejder Niels Frommelt i en artikel i Jyllandsposten i 2002¹¹¹ nævnt, at han selv var i kontakt med CIA (William Colby).

Ifølge PET-kommissionens beretning i 2009¹⁶, skulle PET have haft en agent i "Operation Absalon". Jeg finder iøvrigt PET-kommissionens beretning om "Operation Absalon" en noget rodet affære uden nogle specielt brugbare konklusioner!

Da Flemming Juncker⁶⁹ kom tilbage til Danmark efter Besættelsen, blev han medlem af Ranum-konvent kreds, mens han fortsatte sin forretningskarriere, bl.a. med Junckers Savværker og har, så vidt jeg har kunnet konstatere, ikke deltaget aktivt i Stay Behind aktiviteter. Han blev i 1945 gift med modstandskvinden Gabriele Rohde, men hun døde allerede i april 1946 ved en ulykke. Flemming Juncker giftede sig herefter med en anden meget kendt modstandskvinde, Jutta Graae⁶⁷, i 1960, og hun indrettede herefter bl.a. hans gods "Overgaard" ved Mariager fjord med ikke mindre end 20 gæsteværelser som et mødested og refugium for tidligere modstandsfolk⁹⁷. Det skal også nævnes, at Flemming Juncker omkring 1950 faktisk offentliggjorde et konkret forslag med Toldstrups ide om en "Folkebevæbning": "Alle Get Your Gun"⁵⁴.

Min konklusion er derfor stadig, at Jens Toldstrups udtalelse om, at han: "*ikke kendte noget til, hvad der skete udenfor hans eget område*" skal tolkes, som om han i forbindelse med sine hemmelige "Stay Behind" aktiviteter efter befrielsen faktisk kørte helt sit eget løb - først i samarbejde med englænderne og senere med CIA.

Jeg kan dog slet ikke afvise, at Toldstrups hemmelige organisation faktisk har haft noget med "Operation Absalon" at gøre - selv om Q's udtalelser efter min mening tyder på, at "Operation Absalon" sagtens kan have været et parallelt, landsdækkende hemmeligt CIA netværk.

Jeg er også opmærksom på, at faldskærmsmanden Poul Holger Hammerich^{62,79} (se også ovenfor i afsnit 7 om Nordjylland som allieret brohoved), efter 1945 tilbragte meget tid i Thy, hvor hans stedfar og mor havde en sommerbolig i Lyngby. Han kan derfor sagtens også have været en af de stedlige kontakter til efterretningsvæsenerne. Han giftede sig i 1949 med en lokal pige fra Lyngby.

Poul Holger Hammerich var medlem af "Studenternes Efterretningstjeneste", før han kom til England, og han kan derfor efterfølgende sagtens have haft forbindelse til Arne Sejr og Niels Frommelts "Firmaet", der jo udgik fra "Studenternes Efterretningstjeneste" - og efter Befrielsen bevisligt havde kontakt til CIA¹¹¹. Han havde også, inden han kom til England, jo også haft direkte kontakt med efterretningsmanden, kommandør P. A. Mørch⁷⁹ i Sverige.

Poul Holger Hammerich blev nedkastet 4. marts 1945 ved Roskilde sammen med Johan Mallings. De var iøvrigt de 2 sidste SOE-agenter, der blev nedkastet. Johan Mallings (dæknavn "Martin") blev efterfølgende sendt til Jylland af SOE-chefen Ole Lippmann i april 1945 for bl.a. at kontrollere Toldstrups organisation efter balladen med Benneke og Jyllandsledelsen ("Den Jyske Fejde")¹¹⁶.

Til slut skal nævnes, at samtlige spejderorganisationer i og omkring Aarhus i 1946 faktisk oprettede en Hjemmeværnsforening med navnet "Absalon"⁷¹.

13. Efterskrift

Som nævnt ovenfor har det ind imellem været en næsten umulig opgave at finde ret mange skriftlige

Udkast - må ikke publiceres!

vidnesbyrd om Toldstrups hemmelige "Stay Behind" netværk i Nordjylland, bortset fra det, som Toldstrup selv har fortalt omkring 1990 - og de brudstykker, som min far har røbet mere eller mindre uforvarende gennem tiden + specielt Ole Grøns artikler og Frode Pedersens beretning. Hertil kommer mine egne iagttagelser fra tiden omkring den Kolde Krig. Jeg har desuden også været ude for, at bl.a. Frode Pedersens beretning om tiden efter befrielsen¹⁹ pludselig var "bortkommet" i Frihedsmuseets elektroniske dokument-samling! Censur? Heldigvis lykkedes det mig at få fat i en kopi via en af Børge Møllers⁹⁵ bekendte.

Jeg har i den forbindelse erfaret, at næsten alt om disse "Stay Behind" netværk tilsyneladende stadig er højt klassificeret i både USA og England, formodentlig fordi, som William Colby^{14,49} beretter i sine erindringer, CIA's egne lokale netværk var oprettet uden, at de pågældende landes regeringer kendte noget til dem.

Jeg er også sikker på, at FE ikke frivilligt vil oplyse noget som helst om slige aktiviteter. Det skal dog også nævnes, at kommandør P.A. Mørch efter sin pensionering i 1960 gjorde et stort stykke arbejde for at få bevaret de danske efterretningsvæseners arkiver både i perioden 1945 - 1955 og det såkaldte Stockholmsarkiv fra hans tid i Sverige i de sidste krigsår¹¹⁰ - selv om der var en hel del efterretningsfolk, der ønskede, at de skulle destrueres¹⁰⁷.

At Toldstrup givetvis ikke har fortalt hele sandheden om sine "partisan-aktiviteter" er så en anden sag. Jeg regner med, at grunden til, at han ikke fortalte flere detaljer var, at han ikke ville kompromittere sine medarbejdere, der måske ikke ønskede at fortælle om deres del af disse aktiviteter. Toldstrup var ivoirigt meget svækket i 1990⁷⁶, og han døde af kræft året efter.

Jeg har efterfølgende fået nogle af de øvrige oplysninger om Toldstrups "Stay Behind" netværk mere eller mindre bekræftet af nogle efterkommere til de medvirkende, men fælles for disse efterkommere er, at de fleste ikke ønsker at blive citeret med navns nævnelse!

Jeg har også fundet nogle navne på andre personer, som jeg er temmelig sikker på har haft noget med Toldstrups hemmelige netværk i Nordvestjylland at gøre, men der har her specielt været et par fællestræk:

1)

Det har ikke været muligt at finde offentliggjorte fotografier af dem - eller egentlige levnedsbeskrivelser o.l.

2)

De har alle meget omhyggeligt undgået/fået slettet enhver registrering i Frihedsmuseets Modstands-database.

Man skulle næsten tro, at de havde lært noget af Otto Grøn og Jan Jankowski^{11,32}.

Selv om Toldstrup selv siger, at han faktisk fortalte en kontakt i PET om sine "Stay Behind" aktiviteter, så har det officielle Danmark jo hele tiden benægtet enhver kendskab til disse aktiviteter.

Det er så nok også betegnende for det officielle Danmarks holdning, at selv om Jens Toldstrup faktisk modtog en hel del udenlandske hædersbevisninger, specielt for sin indsats under krigen, så var der "*ingen danske medaljer*" på hans kiste ved begravelsen i 1991.

Det skal dog her også nævnes, at Hjemmeværnet nu troligt stiller op, når f.eks. Jens Toldstrups fødselsdag fejres ved Toldstrup Museet i Assens.

Jeg har, så vidt det overhovedet har været muligt, lavet dobbelt-check af de øvrige oplysninger i denne artikel, jævnfør litteratur-listen.

Jeg har tilbragt en hel del tid på Rigsarkivet og gennemset specielt Toldstrups og Ejby-Nielsens arkiver. Med hensyn til Toldstrups arkivmateriale viste det sig desværre at være en temmelig rodet affære bestående af et antal pap-omslag, hvor der i hver enkelt omslag er indlagt en mængde dokumenter uden en egentlig indholdsfortegnelse, bortset fra en titel på pap-omslaget. Desuden er mange af dokumenterne ikke dateret,

Udkast - må ikke publiceres!

så man til dels må gætte sig til tidspunktet. Endelig har Rigsarkivet tilsyneladende slået nogle af delene fra Jørgen Hæstrups originale arkivering sammen, så indholdet heller ikke helt svarer til indholdsfortegnelserne i Rigsarkivets søgemaskine, "Daisy". Desuden har jeg haft en fornemmelse af, at der manglede nogle dokumenter fra tiden efter Befrielsen, hvor jeg ellers havde regnet med at finde noget mere, også efter at have set den registratur, som som O. Drostrup udarbejdede, da han lavede sin afhandling om Ranum-konventerne¹³. Rigsarkivet ved ikke, hvor det pågældende materiale så skulle befinde sig. I den forbindelse finder jeg det også lidt påfaldende, at der på Rigsarkivet faktisk ikke er ret meget materiale af betydning fra Region I, bortset fra Ejby-Nielsens arkivalier⁸¹. Det skal her også nævnes, at jeg på det seneste har opdaget, at Rigsarkivet beklageligvis har rettet på noget af deres registratur i "Daisy" efter, at jeg gennemgik det her refererede materiale på læsesalen.

Vedrørende Thy efter Befrielsen fandt jeg en masse relevant stof ved at gennemgå ArkivThy's store avisudklippssamling fra 1940'erne⁵⁹, men desværre er disse avisudklip kun ordnet efter årstal - og omfatter 3 forskellige lokale aviser, Thisted Amts Tidende, Thisted Amtsavis og Socialdemokraten. Man skal være meget heldig at finde nogle datoer i de enkelte udklip, og det har været et meget stort arbejde at bringe lidt kronologi i de mange relevante udklip. Jeg er opmærksom på, at ArkivThy bl.a. har en samling af Thisted Amtsavis fra perioden, men jeg har desværre ikke haft mulighed for at gennemgå denne. Heldigvis viste det sig senere, at Museumscenter Hanstholm faktisk var i besiddelse af elektroniske kopier af billederne af disse avis-udklip - med datoangivelse!

Selv om jeg har lavet et meget stort stykke arbejde med at indsamle skriftlig dokumentation til denne artikel, så er jeg også helt klar over, at specielt historikerne formodentlig vil falde over de "huller", der beklageligvis er i denne skriftlige dokumentation. Disse "huller" er jo desværre uundgåelige, når det drejer sig om noget, som bevidst er blevet holdt hemmeligt for alle andre end de direkte medvirkende. Beretningen er jo desuden delvis holdt sammen af mine egne personlige erindringer fra "Den kolde krig". Jeg håber dog, at specielt de mange dokumenterede eksempler i beretningen kan bevirke til, at også historikere vil tage min beretning seriøst.

Til slut vil jeg godt gentage, at det er min overbevisning, at Toldstrup i forbindelse med sine "Stay Behind" aktiviteter - i hvert tilfælde i Nordjylland - mere eller mindre har kørt helt sit eget løb (dog med kontakt til både FE (tidligere "Generalstabens Efterretningssektion") og både engelske og senere også amerikanske efterretningsorganisationer. Også under krigen var han jo kendt som en meget dygtig, selvstændig (og meget egenrådig) leder. I Thy overlod han så mere eller mindre hele "den daglige ledelse" til nogle lokale ledere.

I den forbindelse kan man jo også konstatere, at selv om PET Kommisionens rapport fra 2009¹⁶ nævner Toldstrups "tilståelse" i Ekstrabladet i 1990³, så tillægger rapporten den ikke nogen betydning, og Toldstrup er slet ikke nævnt i Wilhelm Christmas-Møllers meget grundige beretning om "Efterretningstjeneste, sikkerhedspolitik og socialdemokrati 1945-55"¹¹⁰. Wilhelm Christmas Møller blev selv ansat i FE i 1956.

14. Litteraturhenvisninger

- 1) <http://www.aabo-web.eu/genealogy/documents/AJJ-dok16jan1963.pdf>
- 2) https://biografiskleksikon.lex.dk/Knud_Østergaard
- 3) Ekstrabladet: "Jeg var partisanchef i Gladio" - 26. november 1990
- 4) Jyllandsposten: Dæknavn "Skipperen" - 25. november 1990
- 5) Jyllandsposten: "Frihedskæmpere var klar til sabotage mod russerne" - 27. november 1990
- 6) Jyllandsposten: "Hvad depotet gemte" - 20. juli 2013

Udkast - må ikke publiceres!

- 7) Jyllandsposten: "Ledende skikkelser, klassificerede oplysninger, Det Italienske spor" - 21. juli 2013
- 8) Hans Hækkerup: "På skansen" - Lindhart & Ringhof - 2002
- 9) Jyllandsposten: "Hækkerup var klar til landkrig" - 18. juni 2002
- 10) Kjeld Hillingsø: "En koldkriger taler ud" - Lindhart & Ringhof - 2004
- 11) Peter la Cour: "Stay Behind" - Peter la Cours Forlag 2018
- 12) Ole Grøn: "Et amerikansk netværk i Danmark under den kolde krig" - Academia.edu - 2015
- 13) Ole F. Drostrup: "Ranumkonventet" - Lindhart & Ringhof - 1976
- 14) William Colby: "Honorable Men: My Life in the CIA" - Simon & Schuster - 1978
- 15) Chr. H. Hammer: "En thybo søger i gamle spor" - Yde Sørensens Forlag - 2007
- 16) <http://krim.dk> - PET Kommissionen 2009: "Stay-Behind og Firmaet"
- 17) Nordjyske 30. maj 2013: "Soldaten fra gravhøjen lever"
- 18) <https://tidsskrift.dk/frakrigogfred/article/view/26998>: Skyggerne på væggen - 24. februar 2014
- 19) Frihedsmuseet: Indberetninger fra Frode Pedersen, arkiv nr. U-13899-I og U-13899-II
- 20) <https://koldkrig-online.dk>: "Danmark under Den Kolde Krig" - 2023
- 21) <https://indblik.dk>: "Amerikanerne var både bedemænd og fødselshjælpere i dansk politik. Case Closed!" - 11. maj 2023
- 22) <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/1952/63>: "Forholdsordren af 1952"
- 23) Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1999: Chr. H. Hammer - "Hjemmeværnets første år."
- 24) Filmcentralen - Ida Grøn: "Min farfars hemmelige krig" - 2017
- 25) Jens Toldstrup: "Uden kamp ingen sejr" - Aros - 1947
- 26) Steen M. Andersen: "Modstandsorganisationen Ringen 1941-1945." - Lindhart & Ringhof - 2019
- 27) Information 30. Oktober 1998: PET-FET og Den Tredie Hemmelige Tjeneste.
- 28) https://www.lokalhistorier.dk/Kold_Krig/Depot_Frederiksberg/
- 29) Jens Kirk: "Hanegal over lyse sind" - Forlaget i Haarby - 1985
- 30) Jyllandsposten 25. juli 2013: "Hjemmeværnet førte ulovlige kommunistlister"
- 31) Kristelig Dagblad 20. august 2019: Nekrolog over Otto Grøn.
- 32) Kristelig Dagblad 11. maj 2017: Ida Grøn: "Var farfar CIA-agent under den kolde krig?"
- 33) Historisk Årbog for Thisted Amt 1999: "Hjemmeværnets første år"
- 34) BSTH Nyhedsblad nr. 73 - Oktober 2013: "Ejby-Nielsens rapport til Generalkommandoen af 20. februar 1946".
- 35) <https://nyheder.tv2.dk/2013-07-25-soeren-espersen-forstaar-lister-over-kommunister>
- 36) <https://issuu.com/s.s.r/docs/danske-specialstyrker>
- 37) <http://oktobernet.dk/kp/KP2000/kp0024/s16.htm>
- 38) <https://www.airmen.dk/pdfs/p420haa1996KR.pdf> "Henrys kamp"
- 39) Yde Sørensens Forlag 1993: "En duft mellem hav og fjord"
- 40) https://www.arkivthy.dk/index.php?option=com_content&view=article&id=349:lydfiler&catid=29&Itemid=291 (Jens Kirk fortæller om modstandsarbejdet i Nordthy)
- 41) Arne Mosgaard: "Frihedskamp - Forsvarsvilje" - Forlaget Centrum - 1995
- 42) Jyllandsposten 17. maj 2017: "Min farfar var en aktiv del af et tophemmeligt CIA netværk i Danmark"
- 43) <https://politi.dk/rigspolitiet/nyhedsliste/frit-lejde-rekordmange-skydevaaben-afleveret/2017/07/07>
- 44) <https://www.yumpu.com/da/document/read/17656674/aldrig-mere-en-9-april-forsvarskommandoen>
- 45) NATO Declassified: "Resume of exercise MAIN BRACE" - 13-25 September 1952

Udkast - må ikke publiceres!

- 46) Vendsyssel Årbog 2020: "Limfjorden kunne have været grænsen"
- 47) Peer Henrik Hansen: "Da Yankee'erne kom til Danmark" - Lindhardt og Ringhof - 2008
- 48) Information 5. juni 2008: "Informations-støtte var USA agent."
- 49) Jyllandsposten 21. juli 2013: "Ledende skikkelser, Klassificerede oplysninger, Det italienske spor ..."
- 50) Chr. H. Hammer: "Et historisk tilbageblik på Besættelsen" - Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1993.
- 51) https://files.libcom.org/files/NATOs_secret_armies.pdf
- 52) ArkivThy: "Redaktør Kjeld Jensens beretninger fra besættelsen".
- 53) JSOU Press: "Resistance Operating Concept" - 2020
- 54) Ninka: "Om lidt er de borte." - Gyldendal - 2005
- 55) Bent Jensen: "Ulve, får og vogtere" - Gyldendal - 2014
- 56) Jørgen Sevaldsen: "Montgomery, Danmarks befrier" - Lindhart & Ringhof - 2012
- 57) Niels Barfoed: "En kriger. Portræt af Ole Lippmann" - Gyldendal 2005
- 58) Bluhme og Wormslev: "Sidste nyt fra Sydslesvig" - Egen Udgivelse - 2022
- 59) ArkivThy: "Besættelsestiden i den lokale avis" - samling af avisudklip.
- 60) Statens Arkiver: Realregistre for Hillerslev-Hundborg Herreder 1947-1974.
- 61) Registreringstidende 4. oktober 1958 - Firmaet Finn Paaske A/S
- 62) <http://modstand.natmus.dk>: Poul Holger Hammerich
- 63) Jørgen Hæstrup: "Hemmelig Alliance" - Thaning og Appel - 1959
- 64) Knud Østergaard: "Obersten" - Gyldendal 1995
- 65) Svend Ove Gade: "Modstandsbevægelsens sejr og nederlag" - Trykkefrihedsselskabet 30. januar 2015
- 66) Carl-Johan Bryld: Danmark fra oldtid til nutid (side 227) - Gyldendal 2002
- 67) https://kvindebiografiskeleksikon.lex.dk/Jutta_Graae
- 68) https://www.academia.edu/39691932/Arbejderbevægelsens_Informations_Central_Socialdemokratisk_antikommunisme_under_den_kolde_krig_1944_73
- 69) <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/flemming-junker-1904-2002>
- 70) https://biografiskeleksikon.lex.dk/Erik_Husfeldt
- 71) <http://jubi100.dk/bibliotek/Vaebneren/1946-04-Vaebneren.pdf>
- 72) Pernille Pedersen: "Det nordvestlige Nordjylland under Besættelsen - side 296 - Forlaget Vrejlev - 2021
- 73) Jyllandsposten 28. november 1990: "Officer støttede undergrundshær"
- 74) <https://modstand.natmus.dk/PersonBiografi.aspx?13783> (Hans Ebbe Munck)
- 75) "Træk af historien om Hjemmeværnet på Sydfyn 1949-1999" - Hjemmeværnsdistrikt Sydfyns Støtteforening - 1999
- 76) Sven Ove Gade: "Toldstrup. En biografi om en modstandshelt! - Gyldendal 2011
- 77) Th. W. Friis og Per Henrik Hansen: "Den hemmelige krig" - Fynske Årbøger 2006
- 78) Information 4. juli 2009: "USA stod bag privat dansk spionage"
- 79) Henrik Dethlefsen: "De illegale Sverigesruter 1943-45" - Lindhart & Ringhof - 1993
- 80) Rigsarkivet 10276: "Ranumkonventet - Droppingfolk, -møder og -gods (1945-47)"
- 81) Rigsarkivet 10276: "Ranumkonventet - Oberst Ejby Nielsen 1945"
- 82) ArkivThy: "Constantin Sørensens beretning fra besættelsen".
- 83) Rigsarkivet 06445: "Jens Toldstrup - Korrespondance med England"
- 84) Rigsarkivet 06445: "Jens Toldstrup - Korrespondance vedrørende de enkelte distrikter"
- 85) Rigsarkivet 10276: "Jens Toldstrup - Diverse papirer"

Udkast - må ikke publiceres!

- 86) Rigsarkivet 10276: "Jens Toldstrup - Droppingsgods"
- 87) Rigsarkivet 06445: "Jens Toldstrup - Korrespondance med Sverige"
- 88) Rigsarkivet 10276: "Jens Toldstrup - Arkivregistratur"
- 89) Rigsarkivet 10276: "Ranumkonventet - O. Høegh-Guldberg: Sydslesvisk Nyhedstjeneste"
- 90) Rigsarkivet 10276: "Ranumkonventet - A. Rask: Etableringen af Sydslesvisk Nyhedstjeneste"
- 91) Rigsarkivet 10276: "Jens Toldstrup - Diverse materiale efter Befrielsen"
- 92) Chr. H. Hammer: "Den store oprydning efter Festung Thy" - Historisk Årbog for Thy og Vester Han Herred 1991
- 93) Villy Dall: "Hvem var Ejby-Nielsen" - Historisk Årbog for Thy 2017
- 94) <https://www.hjv.dk/oe/HJK/videnom/Sider/besaettelse-og-modstandskamp.aspx>
- 95) Børge Møller: "Vores egen lille krig" - Højers Forlag 2017
- 96) Thisted Dagblad 5. juni 2009: "Våbenlager fundet i Thy"
- 97) Trine Engholm Mikkelsen: "Storfyrstinden" - People's Press - 2021
- 98) Knud Holck Andersen og Orla Poulsen: "Krigsværk" - side 31 - Mors Lokalhistorisk forlag - 1982
- 99) Frihedsmuseet: Papirer vedr. foreningen "29. August" - arkiv nr. FHM 13802
- 100) Frihedsmuseet: Beretning fra Aabo til dr. phil. J. Hæstrup - arkiv nr. FHM 24691_1
- 101) ArkivThy: Bruhn-Petersens beretning om efterretningsvæsenet i Region 1 - dateret 27/9 1978
- 102) H.C. Toft: "Erindringer om Modstandsbevægelsen" - Egnshistorisk Arkiv i Hvidbjerg - 1986/32
- 103) H.M. Lunding: "Stemplet fortroligt" - Gyldendal - 1979
- 104) <https://forsvarshistorien.dk/under-amerikansk-pres-forsvarslovene-af-1950-og-1951/>
- 105) Samtaler med Jørn Christian Knakkegaard - December 2024
- 106) Rigsarkivet PX-1G5: Parkkompagni og Sektion Nordvest (Thisted) - Indkommende og udgående skrivelser m.m.
- 107) Information 21. marts 2000: "Arkivet der skulle destrueres"
- 108) Information 5. november 1998: "Militærtjeneste førte an i 1950'erne"
- 109) Frihedsmuseet 07B.10.183/II: "Styrkelister for Sektion Nord-Vest (Thisted)."
- 110) W. Christmas-Møller: "Obersten og Kommandøren" - Gyldendal - 1999
- 111) Jyllandsposten 18. august 2002: "Den hemmelige krig".
- 112) Danskernes Historie Online: "Pigtråd-Gestapofangen" nr. 3 - Juni 1988
- 113) Erland Leth Pedersen: "De danske varulve" - Politikens Forlag - 2015
- 114) "Klokken er 5 minutter før 12" - Nr. 28 - 1945 - Illegalt blad - Privat eje
- 115) <https://polennu.dk/dansk-polsk-spionage-under-besaettelsen-i-danmark/>
- 116) Pernille Pedersen: "Det nordvestlige Nordjylland under Besættelsen - side 86 - Forlaget Vrejlev - 2021
- 117)

Morten Hammer
Fyrrehusene 10
2600 Glostrup

<http://hammer.dyndns.dk>

Udkast - må ikke publiceres!